

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
SLUŽBA ZA NADZOR ORGANIZACIJE
POSLOVANJA SODIŠČ
Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

LETNO POROČILO

SLUŽBE ZA NADZOR ORGANIZACIJE POSLOVANJA SODIŠČ O NADZORIH V LETU 2024

FEBRUAR 2025

KAZALO

1. O SLUŽBI ZA NADZOR ORGANIZACIJE POSLOVANJA SODIŠČ	3
2. TAKSNI IN ADMINISTRATIVNI PREGLEDI	5
2.1. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR	6
2.1.1. ADMINISTRATIVNI PREGLED	6
2.1.2. TAKSNI PREGLED	7
2.1.3. PREDODELITVE	8
2.2. PREDLOGI SLUŽBE ZA NADZOR PRI OPRAVLJENIH PREGLEDIH	8
2.3. ZAPLETA PRI IZVAJANJU PREGLEDA IN POJASNILA SLUŽBE	9
3. NADZOR NAD SODNO UPRAVO	12
3.1. NADZOR NAD SODNO UPRAVO, ZLASTI GLEDE ORGANIZACIJE POSLOVANJA SODIŠČ, ZA ZAGOTAVLJANJE POGOJEV ZA REDNO IZVAJANJE SODNE OBLASTI IN ZA ZAGOTAVLJANJE PRAVOČASNOSTI POSTOPKOVNIH DEJANJ V DOLOČENIH NAJSTAREJŠIH NEREŠENIH KAZENSKIH ZADEVAH IN DOLOČENIH REŠENIH KAZENSKIH ZADEVAH (KAZNIVA DEJANJA, KI SE NANAŠAJO DELOMA ALI V CELOTI NA GOSPODARSKA KAZNIVA DEJANJA (24. POGLAVJE KAZENSKEGA ZAKONIKA)), IN SICER NA VSEH OKROŽNIH SODIŠČIH	12
3.1.1. SPLOŠNO	12
3.1.2. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR	14
3.1.2.1. NEREŠENE IN REŠENE KAZENSKIE ZADEVE	14
3.1.2.2. NEREŠENE IN REŠENE Kpr ZADEVE	14
3.1.2.3. NEREŠENE IN REŠENE Ks ZADEVE	15
3.1.3. RAZLOGI ZA ZASTOJ IN UKREPI SODNE UPRAVE	16
3.1.4. SKLEPNO	17
3.2. NADZOR NAD SODNO UPRAVO VIŠJIH SODIŠČ IN SICER GLEDE NADZORA TEH SODIŠČ NAD OPRAVLJANJEM ZADEV SODNE UPRAVE NA PRVOSTOPENJSKIH SODIŠČIH (PRVI ODSTAVEK 67. ČLENA ZS) V OBDOBJU OD 1. 1. 2022 DO 31. 12. 2023	21
3.3. NADZOR NAD SODNO UPRAVO ZLASTI GLEDE ORGANIZACIJA POSLOVANJA SODIŠČ, ZA ZAGOTAVLJANJE POGOJEV ZA REDNO IZVAJANJE SODNE OBLASTI IN ZA ZAGOTAVLJANJE PRAVOČASNOSTI POSTOPKOVNIH DEJANJ V DOLOČENIH NAJSTAREJŠIH NEREŠENIH ZADEVAH IN DOLOČENIH REŠENIH ZAPUŠČINSKIH ZADEVAH (D ZADEVE), IN SICER NA VSEH OKRAJNIH SODIŠČIH	26
3.3.1. SPLOŠNO	26
3.3.2. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR	27
3.3.2.1. NEREŠENE ZAPUŠČINSKE ZADEVE	27
3.3.2.2. REŠENE ZAPUŠČINSKE ZADEVE, V KATERIH JE BILO IZDANO EVROPSKO POTRDILO O DEDOVANJU	31
3.3.3. DRUGO	32
4. VARSTVO PRAVICE DO SOJENJA BREZ NEPOTREBNEGA ODLAŠANJA	34
4.1. ODSTOPI NADZORSTVENIH PRITOŽB	34
4.2. NAČIN REŠITVE ODSTOPLJENIH NADZORSTVENIH PRITOŽB	34
5. OSTALO	35
5.1. ZAHTEVA ZA OPRAVO PREGLEDA POSLOVANJA	35
5.2. ZAPROSILA SODIŠČEM	35
5.3. DRUGO	36

1. O SLUŽBI ZA NADZOR ORGANIZACIJE POSLOVANJA SODIŠČ

Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč (Služba za nadzor) je notranje organizacijska enota Ministrstva za pravosodje (ministrstvo), ki je neposredno odgovorna ministrici oziroma ministru.

Njene naloge in pristojnosti določa Zakon o sodiščih.¹ Podrobnejšo organizacijo dela in izvajanje pristojnosti določa Pravilnik o Službi za nadzor organizacije poslovanja sodišč.² Primarna naloga Službe za nadzor je skrb za nadzor nad organizacijo poslovanja sodišč (prvi odstavek 65.a člena ZS), in sicer z izvajanjem/izpolnjevanjem svojih nalog in pristojnosti, ki so:

- izvajanje nadzora nad sodno upravo, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč,
- nadzor nad izpolnjevanjem meril za kakovost dela sodišč pri opravljanju zadev sodne uprave,
- opravljanje taksnih pregledov po določbah zakona, ki ureja sodne takse, in
- skrb za izvajanje sodnega reda in opravljanje administrativnih pregledov v skladu s sodnim redom.

Služba za nadzor svoje naloge, ki so določene v drugem odstavku 65.a člena ZS, izvaja ob doslednem spoštovanju načela delitve oblasti in neodvisnosti sodnika pri opravljanju sodniške službe. V skladu z 2. členom Pravilnika Služba za nadzor opravlja tudi druge naloge po določbah zakona, ki ureja sodišča, zakona, ki ureja sodne takse, zakona, ki ureja sodniško službo, zakona, ki ureja varstvo pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, in sodnem redu. Službo za nadzor vodi sodnik, dodeljen tej službi v skladu z določbami zakona, ki ureja sodniško službo (osmi odstavek 65.a člena ZS).

Služba za nadzor enkrat letno o opravljenih nadzorih in svojih ugotovitvah poroča ministru, pristojnemu za pravosodje. Ta s poročilom seznani tudi sodni svet in predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije ter jima predlaga potrebne ukrepe za izboljšanje stanja (četrti odstavek 65.b člena ZS).

V Načrtu nadzorov za leto 2024, z dne 16. 12. 2023 (letni načrt), ki ga je na podlagi prvega odstavka 5. člena Pravilnika sprejela ministrica za pravosodje, so bili določeni naslednji nadzori:

- nadzor nad sodno upravo, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih kazenskih zadevah in določenih rešenih kazenskih zadevah (kazniva dejanja, ki se nanašajo deloma ali v celoti na gospodarska kazniva dejanja (24. poglavje Kazenskega zakonika³)), in sicer na vseh okrožnih sodiščih;
- nadzor nad sodno upravo višjih sodišč in sicer glede nadzora teh sodišč nad opravljanjem zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih (prvi odstavek 67. člena ZS) v obdobju od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023;
- nadzor nad sodno upravo, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih zadevah in

¹ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSL-S-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOP DVE, 18/23 – ZDU-1O, in 42/24 – odl. US, v nadaljevanju: ZS.

² Uradni list RS, št. 79/16, v nadaljevanju: Pravilnik.

³ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNSPP in 16/23, v nadaljevanju: KZ-1.

določenih rešenih zapuščinskih zadevah (D zadeve), in sicer na vseh okrajnih sodiščih;

- administrativni in taksni pregledi na 16 okrajnih sodiščih.

V Službi za nadzor je v letu 2024 nadzore opravljalo pet javnih uslužbencev, od tega štirje z opravljenim pravniškim državnim izpitom⁴.

⁴ V skladu s tretjim odstavkom 4. člena Pravilnika mora imeti vsaj eden od javnih uslužbencev, ki opravljajo nadzor, opravljen pravniški državni izpit.

2. TAKSNI IN ADMINISTRATIVNI PREGLEDI

Letni načrt je določal opravljanje taksnih pregledov po določbah Zakona o sodnih taksah⁵ in opravljanje administrativnih pregledov v skladu s Sodnim redom⁶ na naslednjih sodiščih:

- Okrajnem sodišču v Šentjurju,
- Okrajnem sodišču v Šmarju pri Jelšah,
- Okrajnem sodišču v Žalcu,
- Okrajnem sodišču Brežicah,
- Okrajnem sodišču v Piranu,
- Okrajnem sodišču v Trebnjem,
- Okrajnem sodišču v Velenju,
- Okrajnem sodišču v Ajdovščini,
- Okrajnem sodišču v Gornji Radgoni,
- Okrajnem sodišču v Litiji,
- Okrajnem sodišču v Cerknici,
- Okrajnem sodišču na Jesenicah,
- Okrajnem sodišču v Kamniku,
- Okrajnem sodišču na Vrhniki,
- Okrajnem sodišču v Ljutomeru,
- Okrajnem sodišču v Domžalah.

Izvedba taksnih in administrativnih pregledov je bila previdena od 15. 1. 2024 do 31. 12. 2024.

Vsi taksni in administrativni pregledi so bili izvedeni neposredno na sodiščih, z vpogledovanjem v sodne spise in po potrebi v vpisnike, in sicer: 7. marca na Okrajnem sodišču v Šentjurju, 14. marca na Okrajnem sodišču v Šmarju pri Jelšah, 21. marca na Okrajnem sodišču v Žalcu, 28. marca na Okrajnem sodišču v Brežicah, 2. aprila na Okrajnem sodišču v Piranu, 10. aprila na Okrajnem sodišču v Trebnjem, 4. aprila na Okrajnem sodišču v Velenju, 7. maja na Okrajnem sodišču v Ajdovščini, 14. maja na Okrajnem sodišču v Gornji Radgoni, 28. maja na Okrajnem sodišču v Litiji, 11. junija na Okrajnem sodišču v Cerknici, 10. septembra na Okrajnem sodišču na Jesenicah, 17. septembra na Okrajnem sodišču v Kamniku, 1. oktobra na Okrajnem sodišču na Vrhniki, 15. oktobra na Okrajnem sodišču v Ljutomeru in 22. oktobra na Okrajnem sodišču v Domžalah.

Na vseh sodiščih je bil odrejen pregled ugotavljanja skladnosti poslovanja sodišča z določbami Sodnega reda, ki je veljal do 31. 12. 2016, in z določbami veljavnega sodnega reda:

- pravila o dodeljevanju zadev;
- poslovanje z zadevami, zlasti:
 - delo sodne pisarne, ki se nanaša na priloge in predložitev spisa,
 - opravila sodne osebe po prejemu sodnikove odredbe,
 - poslovanje sodne osebe s spisi (evidenca o spisih),
 - poslovni koledar v zvezi s preloženo obravnavo oziroma narokom,
 - predložitev spisa višjemu sodišču,
 - arhiviranje.

V okviru taksnega pregleda je služba za nadzor nadzirala izvajanje ZST-1:

- oprostitev, odlog in obročno plačilo taks,
- ugotovitev vrednosti predmeta postopka in odmera takse,

⁵ Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US, 30/16, 10/17 – ZPP-E, 11/18 – ZIZ-L, 35/18 – odl. US in 204/21, v nadaljevanju: ZST-1.

⁶ Uradni list RS, št. 87/16 in 127/21 oziroma Sodni red, ki je veljal do 31. 12. 2016 (Uradni list RS, št. 17/95, 35/98, 91/98, 22/00, 31/00, 113/00, 62/01, 88/01, 102/01, 22/02, 15/03, 75/04, 138/04, 74/05, 5/07, 82/07, 16/08, 93/08, 110/08, 117/08, 22/10, 48/11, 15/15, 87/16 in 127/21), v nadaljevanju: Sodni red.

- izterjava neplačane takse,
- vrnitev takse.

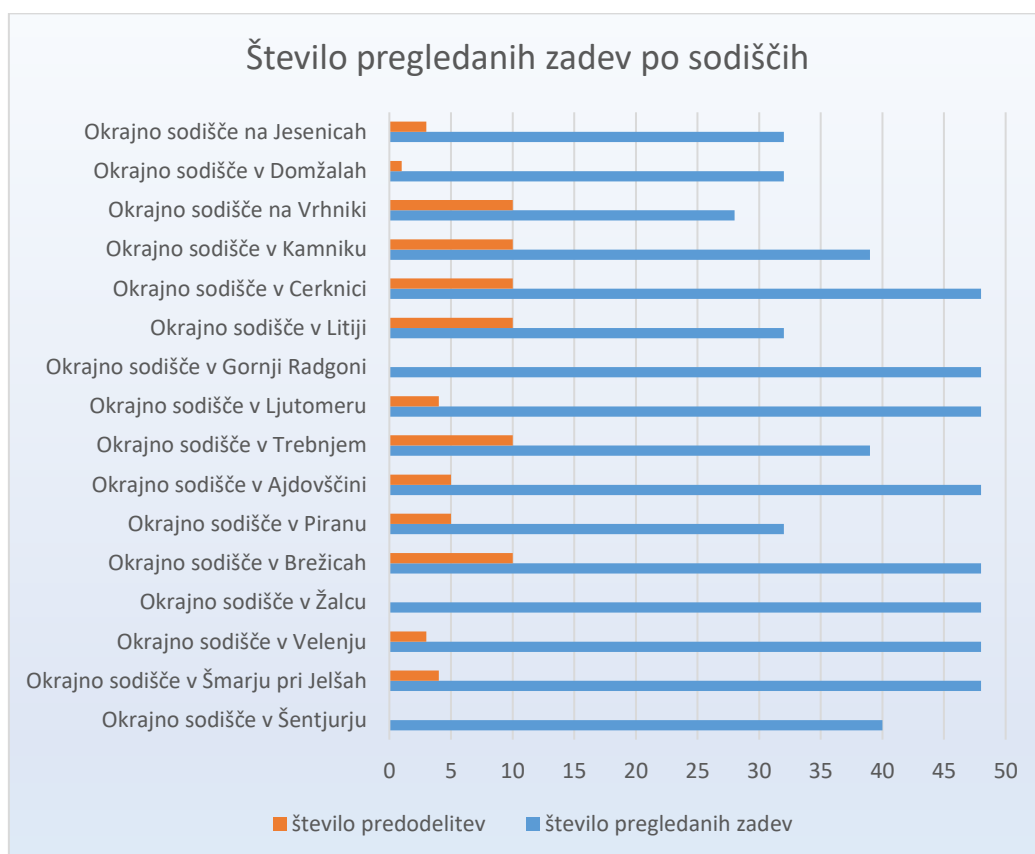
Na podlagi odredbe vodje Službe za nadzor se je na izbranih pravnih področjih posameznega okrajnega sodišča izvajal vpogled v zadnjih 10 pravnih, 10 kazenskih (če jih je sodišče po Letnem razporedu dela obravnavalo) in 10 zapuščinskih rešenih zadevah (odčrtanih), do prejema odredbe, razen glede pravil o dodeljevanju zadev (pregled je obsegal le predodelitev zadev), v tem primeru je pregled obsegal zadnjih 10 predodeljenih zadev v letu 2023, ne glede na pravno področje (torej skupaj zadnjih 10 iz K, P ali N vpisnika).

Odredba je določala le število zadev, sodišča pa so nato sama identificirala zadeve in jih pripravila za pregled. Na posameznem sodišču je bilo za pregled predvideno tudi do največ 30 naključno izbranih zadev.

2.1. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR

Iz Grafikona 1 je razvidno število pregledanih zadev po posameznem sodišču v letu 2024 oziroma na podlagi posamične odredbe za izvedbo pregleda.

Skupno število pregledanih zadev je znašalo 658, predodeljenih pa 85.

Grafikon 1: število pregledanih zadev po posameznih sodiščih

2.1.1. ADMINISTRATIVNI PREGLED

Največji ugotovljeni delež nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti pri izvajanju Sodnega reda se je nanašal na izvajanje:

- 107. člena (manjka oznaka, da gre za izvirnik sodnega pisanja) – pri dobri polovici sodišč;

- 204. člena (osnovanje fizičnega spisa), npr. izostanek označbe redne oziroma listovne številke, neurejene listine v spisih – pri vseh sodiščih, razen pri enem;
- 207. člena sodnega reda (popis spisa) – pri treh četrtinah sodišč;
- 209. člena in četrtega odstavka 208. člena sodnega reda ter v K zadevah 212.č člena (glede ureditve prilog) – pri dobri polovici sodišč;
- 231. člena (manjka ali neizpolnjen zaznamek o pravnomočnosti) – pri slabi polovici sodišč.

Pri več posameznih sodiščih pa so bile ugotovljene nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti pri izvajanju Sodnega reda še glede:

- 99. člena (nepodpisana odredba),
- 113. člena (izostanek podpisa na sodnem pisanju),
- 199. člena (dohodni zaznamek manjka oz. ni izpolnjen),
- devetega odstavka 206. člena (na ovitku spisa ni bilo oznake vpisnika),
- 210. člena (posvetovalni zapisnik ni bil v zaprti kuverti),
- drugega odstavka 223. člena (manjka ali je neizpolnjen odpravni zaznamek),

Služba za nadzor je kljub opozarjanju v preteklosti še vedno šestim sodiščem dala **priporočila glede ravnanja z varovanimi osebnimi podatki oseb**, ki se ne nanašajo na predmetno zadevo. V nekaterih spisih (v K, P in D) so bili namreč na listinah (npr. izpiski o plačilih, dopisi) razvidni tudi osebni podatki drugih fizičnih oseb, ki niso stranke tega postopka. V dveh primerih pa podatki iz prošnje oziroma odločbe o BPP niso bile zaprte v posebnem ovitku (tretji odstavek 38. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči⁷). V zvezi z navedenim je Služba za nadzor predlagala, da sodišče s takimi listinami ravna na način, da osebni podatki drugih oseb oziroma prosilcev za BPP ne bodo razvidni.

Pri pregledu poslovnega koledarja je bilo na enem sodišču ugotovljeno, da ga sodišče vodi v skladu z 229. členom Sodnega reda, razen v delu, ki se nanaša na preložitev obravnave oziroma naroka za nedoločen čas (tretji odstavek 229. člena Sodnega reda). V zvezi s tem je predsednica sodišča pojasnila, da gre za majhno sodišče in nizek delež zadev, kjer bi bil narok preložen za nedoločen čas, zato ni posebne potrebe, da bi bila o preložitvah za nedoločen čas obveščena ravno na način, kot to sicer predpisuje tretji odstavek 229. člena Sodnega reda. Služba za nadzor je predlagala, da ne glede na pojasnila, sodišče poskrbi za izvajanje določbe tretjega odstavka 229. člena Sodnega reda.

2.1.2. TAKSNI PREGLED

Nepravilnosti glede izvajanja ZST-1 so bile ugotovljene pri enajstih sodiščih, praviloma v manjšem obsegu, na dveh sodiščih je bilo ugotovljeno neustrezno izvajanje 14.b člena ZST-1 (tajnost dokumentacije v postopku za uveljavitev oprostitev, odloga ali obročnega plačila taks na podlagi sodne odločbe), pri čemer se je ta **nepravilnost nanašala na neustrezno hrambo dokumentacije**.

Služba za nadzor je pri ostalih pregledih ugotovila nepravilnosti v zvezi z odmero in vračilom sodne takse, in sicer glede:

- Vračila sodne takse po umiku tožbe: v treh primerih je sodišče vrnilo takso le od doplačane takse in ne celotne takse (čeprav tako vračilo ne bi poseglo v takso za predhodni postopek), drugo sodišče je vrnilo preveč takse in poseglo v plačano takso za predhodni postopek (VL), pri enem sodišču v spisu ni bilo odredbe za vračilo sodne takse,

⁷ Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 15/14 – odl. US in 19/15.

- pri drugem pa sodišče po domnevi umika nasprotne tožbe ni terjalo dela odmerjene sodne takse.
- Vračila sodne takse pri sodbi na podlagi pripoznave: sodišče je plačilo celotne takse s sodbo naložilo tožencu, čeprav bi moralo najprej vrniti 2/3 takse tožniku in preostanek naložiti v plačilo tožencu, pri drugem sodišču v spisu ni bilo odredbe za vračilo sodne takse.
 - Napačna odmera sodne takse: pri jasno določeni vrednosti spornega predmeta so sodišča trikrat (2x v D in 1x v P) narobe določila višino sodne takse, eno sodišče je napačno ugotovilo vrednost spornega predmeta pri več zahtevkih z isto dejansko in pravno podlago, drugo sodišče je za ugovor zoper sklep o zavrženju odgovora na tožbo obračunalo takso kot za postopek o pritožbi zoper odločbo sodišča prve stopnje o glavni stvari, namesto za postopek o posebnih pritožbah, ki niso posebej taksirane in niso takse proste.
 - V kazenskih postopkih:
 - o Sodišči nista izdali plačilnega naloga za sodno takso: v enem primeru pri obtožnem aktu oškodovanca kot tožilca, v drugem kljub navedbi v sodbi, da bo o stroških iz 1.- 6. točke drugega odstavka 92. člena ZKP po pravnomočnosti sodbe izdan sklep o stroških postopka.
 - o Pri sodbi z denarno kaznijo na dnevne zneske je sodišče odmerilo sodno takso po znesku kazni (ne po številu dnevnih zneskov).
 - o Po spremembi kazenske sankcije s sodbo višjega sodišča v pogojno obsodbo, sodišče ni uporabilo tar. št. 71113 in količnika 0,8 pri odmeri takse.

2.1.3. PREDODELITVE

Pomanjkljivosti pri predodelitvah so bile ugotovljene pri polovici pregledanih sodišč. Kratek povzetek glavnih ugotovitev in kršitev pri (pre)dodeljevanju zadev:

- Pri združitvah postopkov (kadar gre npr. za zapuščinski postopek po obeh zakoncih) pogosto ni bilo spoštovano pravilo iz 161. člena Sodnega reda, da o združitvi odloči sodnik, ki vodi najstarejšo zadevo, temu sodniku pa se nato dodeli tudi mlajša zadeva. V nekaterih zadevah je odločitev o (pre)dodelitvi zaradi združitve (enkrat potem do združitve celo ni prišlo) namesto sodnika sprejela predsednica (oziroma namestnik predsednika) sodišča.
- V več zadevah, ki so bile (pre)dodeljene zaradi začasne ali trajne odsotnosti oziroma premeščanja/upokojitve sodnika, ni razviden transparenten kriterij (ključ) izbire zadev, kadar pa je kriterij (ključ) naveden, pa ni razvidno, ali je šlo za vse takšne zadeve ali del zadev, ki so ustrezale enakemu pogoju (npr. »22 zadev, v katerih še ni bila razpisana glavna obravnava«).
- Pojavlja se praksa (pre)dodeljevanja zaradi »smotrnejšega ali hitrejšega obravnavanja«, za kar ni pravne podlage v Zakonu o sodiščih ali v Sodnem redu.
- V več primerih spisi ne vsebujejo odredb ali sklepov, iz katerih bi bilo jasno razvidno, kdo, kakaj, na kakšen način in na podlagi katere pravne podlage je zadevo (pre)dodelil drugemu sodniku oziroma ti akti niso podpisani. Zlasti po sklepu o izločitvi sodnika.
- Uporablja se izraz »nadomestni sodnik«, ki v zakonodaji ni predviden, ustrežneje bi bilo natančno navesti, da gre za (pre)dodelitev zadeve sodniku, ki je glede na razpored dela naslednji v vrsti ali določen po drugih objektivnih kriterijih.

2.2. PREDLOGI SLUŽBE ZA NADZOR PRI OPRAVLJENIH PREGLEDIH

V posredovanih osnutkih poročil o taksnih in administrativnih pregledih je Služba za nadzor predsednikom sodišč oziroma sodiščem predlagala, da sodišče izpostavljene zadeve popravi ter spise ustrezno uredi oziroma dokumentacijo ustrezno shrani. **Pri pregledu predodelitev je pri ugotovljenih odstopanjih Služba za nadzor večinoma priporočala dosledno upoštevanje pravil iz III. poglavja Tretjega dela Sodnega reda (zlasti 158. in 161. člen) in zagotavljanje popolne ter jasne dokumentacije v spisih, saj gre za varovanje temeljne ustavne pravice do zakonitega sodnika.**

Sodišča so se praviloma odzvala že na posredovani osnutek poročila, se opredelila do ugotovljenih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti in le te odpravila. Nekatera sodišča so se odzvala šele na kočno poročilo, nekaj sodišč pa je bilo opomnjenih, da odzivnega poročila nismo prejeli (tudi po končnem poročilu ne). Pri nobenem od sodišč Služba za nadzor ni ugotovila takšnih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti, ki bi terjale morebitne ukrepe ali priporočila Službe za nadzor oziroma ministrstva z vidika celostne organizacije poslovanja sodišča.

Poročila o pregledu so bila posredovana tudi predsednikom okrožnega, neposredno višjega in vrhovnega sodišča.

2.3. ZAPLETA PRI IZVAJANJU PREGLEDOV IN POJASNILA SLUŽBE

Pri izvajanju administrativnih in taksnih pregledov na dveh okrajnih sodiščih sodnega okrožja Ljubljana se je Služba za nadzor pri izbiri naključnih spisov soočila z nasprotovanjem predsednic sodišča, da bi pregled naključnih spisov vključeval tudi nerešene zadeve.

Služba za nadzor skladno s tretjo in četrto alineo drugega odstavka 65.a člena ZS opravlja administrativne in taksne preglede sodišč, v okviru katerih lahko po prvi alineji tretjega odstavka istega člena vpogleduje v spise sodišča; oziroma lahko po petem odstavku istega člena pregleduje sodne spise. Izrecna zakonska omejitev pri izvajanju pristojnosti Službe za nadzor je določena v petem odstavku istega člena, iz katerega izhaja, da pri izvajanju svojih pristojnosti ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe, v domnevo nedolžnosti, tajnost sodnega postopka ali jamstvo poštenega sojenja; in ne sme pregledovati sodnih spisov, razen v delu, ki se nanaša na taksne in administrativne preglede. Gre za izpeljavo ustavnih jamstev iz 22., 23., 24., 27. in 125. člena Ustave Republike Slovenije (Ustava), ki ne zavezujejo samo Službe za nadzor, ampak vsakogar, tudi, izhajajoč iz 2. člena Ustave, eno oblast v razmerju do druge.

Pregled poteka na način, da sodišče vnaprej v skladu z odredbo pripravi do 30 rešenih zadev, do 30 zadev pa izberejo pregledovalci, naključno iz posameznega vpisnika. Naključne spise se vzame iz priročnega arhiva⁸ in iz koledarja⁹. Iz priročnega arhiva zato, da se lahko preveri skladnost administrativnega poslovanja tudi pri npr. arhiviranju ter npr. izterjavi sodnih taks ali njihovega vračila pri taksnem pregledu. Iz koledarja pa zato, da se preveri poslovanje z zadevami (delo sodne pisarne) v času, ko je toliko bolj pomembno, da je delo sodne pisarne oziroma sodnega osebja skladno s Sodnim redom (urejen spis, priloge ustrezno označene, listine ustrezno oštevilčene,...), kar omogoča sodniku izvrševanje sodniške funkcije (pravočasnost predložitve sodnega pisanja oziroma spisa sodniku, pravočasnost izvrševanja sodnikovih odredb, skladnost odpravnega zaznamka...). Pri izboru naključnih zadev iz koledarja ni pomembno (služba in zakon tega ne razlikujeta), ali je zadeva že rešena ali ne.

Kot že navedeno sta pri dveh taksnih in administrativnih pregledih, ki ju je Služba za nadzor izvedla na podlagi letnega načrta ministrice za pravosodje in na njegovi podlagi izdanih odredb Službe za nadzor, predsednici sodišč odločili, da se izbor naključnih spisov (zadev) iz koledarja lahko opravi samo v zadevah, ki so že rešene oziroma zaključene (odčrtane), v nerešenih pa ne, ker naj bi s takšnim pregledom prišlo do posega v sodniško neodvisnost. Posledično del pregleda niso bili nerešeni spisi iz koledarja, saj je bil v tem delu nadzor prekinjen. Glede prekinitve nadzora so predsednici nadzorovanih sodišč in predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani podali pisna pojasnila, iz katerih izhaja, da je razlog za omejitev izbora naključnih zadev pri administrativnem in taksnem pregledu stališče Sodnega sveta RS, ki ga je ta sprejel na seji 4. 7. 2024 v okviru

⁸ V praksi praviloma do 5 na področje.

⁹ V praksi praviloma do 5 na področje.

nadaljevanja obravnave predloga predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani, da naj sodni svet zavzame stališče glede odredbe Službe za nadzor z dne 29. 3. 2024. Ta odredba vsebuje zahtevo po posredovanju podatkov sodišč v okviru nadzorov glede organizacije poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih kazenskih zadevah in določenih rešenih kazenskih zadevah (kazniva dejanja, ki se nanašajo deloma ali v celoti na gospodarska kazniva dejanja), ne pa taksnih in administrativnih pregledov; stališče sodnega sveta pa se nanaša na posredovanje podatkov vpisnika o časovnem vidiku reševanja zadev. Pri opravljanju taksnega in administrativnega pregleda namreč, kot že navedeno zgoraj, Služba za nadzor skladno z zakonom lahko vpogleduje v sodne spise; **pri vpogledovanju v sodne spise pa Služba za nadzor ne pregleduje sodnih odločb, zapisnikov in dokumentacije, ki se nanaša na sojenje in odločanje o sporu.**

Glede (nadaljnega) stališča predsednikov sodišč, da je »možno celovit administrativni in taksni pregled opraviti *tudi in predvsem* na rešenih (odčrtanih) zadevah ter da vpogled v spise, ki so v postopku reševanja, v ta namen *ni potreben*«,¹⁰ je Služba za nadzor ugotovila, da se pregled sicer resda opravlja predvsem¹¹ na rešenih (odčrtanih) zadevah, ne pa samo na rešenih (odčrtanih). Pri rešenih zadevah gre (običajno) za obsežnejši pregled (oziroma obsežnejše spise), pregled nekaj naključno izbranih zadev pa je *potreben*, ker se na podlagi takšnega pregleda lahko zanesljivo ugotovi, ali je spis urejen skladno s sodnim redom, sodno osebje pravočasno izvršuje odredbe sodnika, ipd.. Pregled nekaj naključno izbranih nerešenih zadev da podatke o delu sodnega osebja, ki ima (lahko), ob ugotovljenih pomanjkljivostih, za posledico onemogočanje izvajanja sodne oblasti po (procesnem) načrtu sodnika (npr. nepravočasna izvršitev odredb sodnika, nepravočasna predložitev vloge sodniku, nepravočasna seznanitev sodnika s plačanim predujmom za postavitev izvedenca, ipd.; zaradi česar lahko pride, npr. do preklica in odložitve ali preložitve naroka). Pravilno administrativno poslovanje s spisom, ki se nanaša na delo sodnega osebja, omogoča oziroma zagotavlja strankam postopka, da so ob morebitnem vpogledu v sodni spis seznanjene z vsemi pisanji oziroma listinami, ki se (morajo!) nahajati v sodnem spisu in ne morebiti ločeno od spisa v posebnih mapah. Samo pregled nekaj naključno izbranih nerešenih zadev, ki niso predhodno pripravljene za pregled, omogoča pravilno vrednotenje podatkov o administrativnem poslovanju s sodnim spisom; oziroma tako pridobljeni podatki so lahko najbolj verodostojni, ker gre za nekaj naključno izbranih nerešenih zadev, ki niso predhodno (za namen nadzora) pripravljene za pregled.

Nadaljnji argument sodišč, da bi se v nerešenih zadevah lahko pridobivali podatki o časovni dinamiki reševanja posameznih odprtih zadev (ki se jih sicer v okviru administrativnega in taksnega pregleda ne pregleduje, če ne gre za zamude pri delu sodne pisarne¹²), ne zdrži logične presoje, saj so ti podatki toliko bolj jasni, pregledni in povedni ravno pri pregledu rešenih zadev.

Tudi navedbe sodišč, da bi pregled nerešenih zadev lahko oviral sodnika pri izvrševanju njegove funkcije, če bi Služba za nadzor zahtevala vpogled v spise, ki se nahajajo pri sodniku, oziroma v spise, ki so tisti trenutek potrebni sodniku zaradi obravnave zadeve¹³, niso utemeljene, ker Služba za nadzor ne pregleduje spisov, ki bi bili pri sodniku, ampak nekaj naključnih spisov iz koledarja sodne pisarne. Služba za nadzor nikdar ni naključno izbrala spisov, ki bi jih rabil sodnik, ampak spise iz koledarja (na katerih sodnik v času pregleda ne dela in se nahajajo v koledarju sodne pisarne).

¹⁰ Oba poudarka MP.

¹¹ Od 20 pregledanih na pravnem področju jih je torej praviloma 15 odčrtanih (10 jih pripravi sodišče, 5 naključno izbranih iz priročnega arhiva).

¹² Na primer morebitne kršitve 203., 212., 222., 225. členov Sodnega reda.

¹³ To se sicer še ni primerilo.

Navedba predsednice sodišča, da bi morebitni pregled, kjer bi sodnik moral pripraviti poročilo zaradi situacije, ko predsednica sodišča ali sodna oseba ne bi mogla sama podati odgovora »na zahteve nadzora«, postavil pod vprašaj neodvisnost sodnikovega dela z vidika sojenja, ni utemeljena že v samem izhodišču. Namreč, takšnega poročila Služba za nadzor niti ne more oziroma ne sme zahtevati od sodnika in ga tudi nikdar ni zahtevala. Glede na to, da gre pri taksnem in administrativnem pregledu za nadzor izvajanja sodnega reda in zakona, ki ureja sodne takse oziroma za nadzor dela sodnega osebja; ali z drugimi besedami povedano, za pregled administrativnega poslovanja s sodnim spisom; niti ni jasno zakaj in kakšno poročilo bi moral pripraviti sodnik, kot rečeno, pa **Služba za nadzor nikdar ne zahteva poročila od sodnika**, ampak predsednik sodišča preveri ugotovitve iz poročila o pregledu/nadzoru, na katerega se lahko pisno odzove, pisni odziv pa je sestavni del končnega poročila Službe za nadzor.

V letu 2024 je služba uspešno izvedla vse ostale administrativne in taksne preglede na različnih okrajnih sodiščih po enakem postopku izbire naključnih spisov brez kakršnih koli omejitev ali nasprotovanj, vključno z nekaterimi drugimi okrajnimi sodišči okrožja Okrožnega sodišča v Ljubljani.

Ker po oceni Službe za nadzor nadaljevanje dveh prekinjenih pregledov ne bi bilo smiselno oziroma nadaljevanje pregleda, glede na pojasnila predsednikov, niti ne bi bilo mogoče, je Služba za nadzor z osnutkom poročila zaključila pregled na teh dveh sodiščih.

3. NADZOR NAD SODNO UPRAVO

3.1. Nadzor nad sodno upravo, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih kazenskih zadevah in določenih rešenih kazenskih zadevah (kazniva dejanja, ki se nanašajo deloma ali v celoti na gospodarska kazniva dejanja (24. poglavje KZ-1)), in sicer na vseh okrožnih sodiščih

3.1.1. SPLOŠNO

Na podlagi odredb za izvedbo nadzora nad sodno upravo **vseh okrožnih sodišč**, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih kazenskih zadevah in določenih rešenih kazenskih zadevah (kazniva dejanja, ki se nanašajo deloma ali v celoti na gospodarska kazniva dejanja (24. poglavje KZ-1)), z dne 29. 3. 2024 (v nadaljevanju: odredba), so se nadzori izvajali na podlagi predloženih dokumentov sodišč.

Služba za nadzor je v odredbah določila obseg pregledanih zadev. Okrožna sodišča so bila zaprosena za posredovanje podatkov glede:

- 10 najstarejših nerešenih kazenskih zadev (K) ter 10 zadnjih rešenih kazenskih zadev, ki se deloma ali v celoti nanašajo na kazniva dejanja zoper gospodarstvo (24. poglavje KZ-1);
- 10 najstarejših nerešenih zadev kazenske preiskave (Kpr) ter 10 zadnjih rešenih zadev kazenske preiskave, ki se deloma ali v celoti nanašajo na kazniva dejanja zoper gospodarstvo (24. poglavje KZ-1);
- 10 najstarejših nerešenih kazenskih zadev ter 10 zadnjih rešenih kazenskih zadev, ki se deloma ali v celoti nanašajo na kazniva dejanja zoper gospodarstvo (24. poglavje KZ-1) in o katerih odloča zunajobravnavni senat (Ks).

Zadeve, dodeljene v reševanje specializiranim oddelkom ter zadeve, o katerih odločajo zunajobravnavni senati v dežurni službi, niso bile predmet nadzora.

Sodišča so sama identificirala kazenske zadeve in za izvajanje nadzora posredovala izpise procesnih dogodkov in popise spisov.

Okrožno sodišče v Ljubljani zaprosenih podatkov ni posredovalo; z dopisom, SuZ 41/2024 z dne 5. 8. 2024 je sodišče v tabelarični obliki posredovalo opravilne številke zadev, ki so predmet nadzora, datum prejema in rešitve zadeve; ter sprejete sodnoupravne ukrepe. V dopisu je predsednik sodišča pojasnil, prepisan del: »Preostalih zahtevanih podatkov iz odredbe o nadzoru ne posredujem, pri čemer je spremenjena odzivnost sodišča, glede na opravljene nadzore v preteklih letih, posledica dejstva, da je Sodni svet šele v letu 2023 in 2024 v okviru svojih pristojnosti pričel natančneje spremljati delovanje SNOPS in s svojimi sklepi z dne 11. 5. 2023 (sklep št. 30), z dne 15. 6. 2023 (sklep št. 19) in z dne 4. 7. 2024 (sklep št. 19) postavil določene standarde in tudi zamejitve obsega in načina izvajanja nadzora izvršilne veje oblasti v odnosu do sodstva.«

Služba za nadzor je Okrožno sodišče v Ljubljani **ponovno zaprosila** za posredovanje izpisov procesnih dogodkov in popisov spisov, ki jih potrebuje za izvedbo nadzora. Iz odgovora predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani, SuZ 41/2024 z dne 9. 9. 2024 izhaja, prepisan del: »Po ponovni preučitvi zaprosila, enako kot že v našem dopisu, št. SuZ 41/2024 z dne 5. 8. 2024, zavzemam stališče, da je delokrog nadzorne službe zamejen na opravljanje nadzora nad sodno

upravo in da preučevanje časovne dinamike reševanja posameznih kazenskih zadev ne sodi v ta sklop oz. posega v načelo neodvisnosti vsakega posameznega sodnika in sodstva kot celote. Popis konkretnega spisa, predvsem pa izpis vseh procesnih dogodkov v bistvu predstavlja skelet vsakega konkretnega spora in razkriva procesna dejanja, ki jih izvaja sodnik kot neodvisni nosilec sodne oblasti in ne predsednik sodišča kot nadzorovani subjekt. Zato vam, upoštevajoč zakonski okvir delovanja SNOPS, kot ga opredeljujejo določbe 65.a člena Zakona o sodiščih v povezavi s stališči Sodnega sveta, sprejetimi dne 11. 5. 2023 (sklep št. 30), dne 15. 6. 2023 (sklep št. 19) in predvsem dne 4. 7. 2024, ki so bili tretirani kot usmerjevalno merilo, popisa spisov in izpisa procesnih dogodkov, ne morem posredovati, zaradi razlogov, ki so bili že pojasnjeni v dosednji korespondenci na to temo.»

Služba za nadzor je v letu 2024 izvedla tudi nadzor nad sodno upravo okrajnih sodišč ljubljanskega okrožja glede organizacije poslovanja sodišč za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih zapuščinskih (D) zadevah. **Predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani je z dopisom SuZ 33/2024 z dne 29. 4. 2024 Službi za nadzor posredoval vse zaprošene podatke (popise spisov, izpise procesnih dejanj oziroma podatkov iz vpisnika D) za vsa okrajna sodišča ljubljanskega okrožja.**

Nadzori so obsegali pregled naslednjih podatkov:

K zadeve:

- datum prejema zadeve,
- datum prejema ugovora zoper obtožnico,
- datum odločitve o ugovoru zoper obtožnico,
- datum odprave pisnega odpravka sklepa zunajobravnavnega senata,
- datumi narokov in obravnav (razpisanih, preklicanih, izvedenih in neizvedenih),
- datum odločitve sodišča in datum odčrtanja zadeve,
- število predodelitev posamezne zadeve od datuma prejema zadeve dalje.

Kpr zadeve:

- datum prejema zadeve,
- datum uvedbe preiskave,
- datumi narokov (razpisanih, preklicanih, izvedenih in neizvedenih),
- datum končanja preiskave.

Ks zadeve:

- pri ugovoru zoper obtožnico, datum prejema zadeve, datum odločitve o ugovoru in datum odprave pisnega odpravka sklepa zunajobravnavnega senata,
- pri pritožbi zoper sklep preiskovalnega sodnika okrožnega sodišča, datum prejema zadeve, datum odločitve o pritožbi in datum, ko je zadeva z odločitvijo zunajobravnavnega senata vrnjena preiskovalnemu sodniku,
- pri nestrinjanju preiskovalnega sodnika z zahtevo za preiskavo, datum predložitve zadeve zunajobravnavnemu senatu, datum odločitve zunajobravnavnega senata in datum, ko je zadeva z odločitvijo zunajobravnavnega senata vrnjena preiskovalnemu sodniku.

Sodišča so bila zaprosena tudi za posredovanje podatkov o morebitnih izvedenih ukrepih (datum in vrsta ukrepa) iz prvega odstavka 71.c člena ZS oziroma drugih izvedenih ukrepov, namenjenih varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

3.1.2. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR

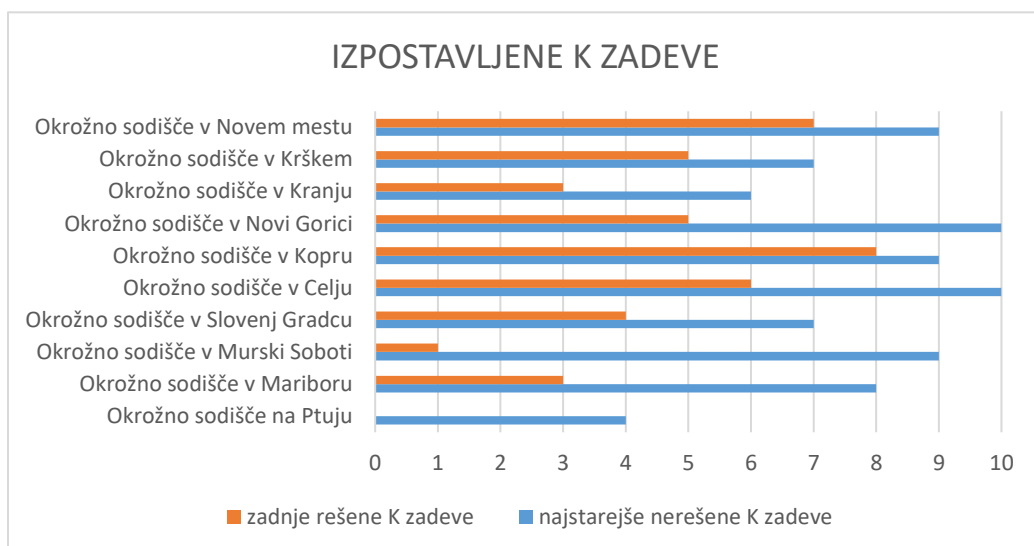
3.1.2.1. NEREŠENE IN REŠENE KAZENSKÉ ZADEVE

Služba za nadzor je v svojih ugotovitvah izpostavila le tiste zadeve, ki so že predstavljale sodni zaostanek, upoštevajoč 289. člen Sodnega reda in v katerih je bilo mogoče ugotoviti časovni zastoj v postopku, kot kriterij za izpostavitev zadev je Služba za nadzor opredelila naslednje:

- da sodišče več kot tri mesece ni odločilo o ugovoru zoper obtožnico ali
- da sodišče več kot šest mesecev po pravomočnosti obtožnice še ni razpisalo predobravnavnega naroka ali
- da sodišče več kot eno leto po končanem predobravnavnem naroku še ni razpisalo naroka za glavno obravnavo ali
- da je med opravili/procesnimi dogodki prišlo do tro ali več mesečnega zastoja ali
- da je sodišče več kot dva meseca odločalo o izločitvi dokazov ali
- da sodišče več kot tri mesece po vrnitvi zadeve v ponovljeno sojenje ni opravilo nobenega procesnega dejanja ali
- da sodišče ni izdelalo pisne sodbe v štirih ali več mesecih od napovedi pritožbe (pri rešenih zadevah).

Služba za nadzor v svojih ugotovitvah ni izpostavila tistih zadev, ki ustrezajo zgoraj navedenim kriterijem, iz seznama procesnih dogodkov pa je moč ugotoviti, da je/so v navedenem časovnem obdobju 1) bila zadeva v reševanju na višjem ali vrhovnem sodišču; 2) tekla opravila glede spremembe obtožnega akta; 3) sodišče razpisovalo naroke oziroma glavne obravnave in so bili le-ti kasneje preklicani; 4) tekla opravila v zvezi z mednarodno pravno pomočjo, izvedencem, tolmačem; 5) bil v zadevi izdan evropski preiskovalni nalog, evropski nalog za prijetje in predajo ali odredba za razpis tiralice.

Grafikon 2 – število izpostavljenih zadnjih rešenih in najstarejših nerešenih K zadev na posameznem okrožnem sodišču. Glede na to, da Služba za nadzor ni prejela podatkov Okrožnega sodišča v Ljubljani, je to sodišče izvzeto iz grafičnega prikaza.

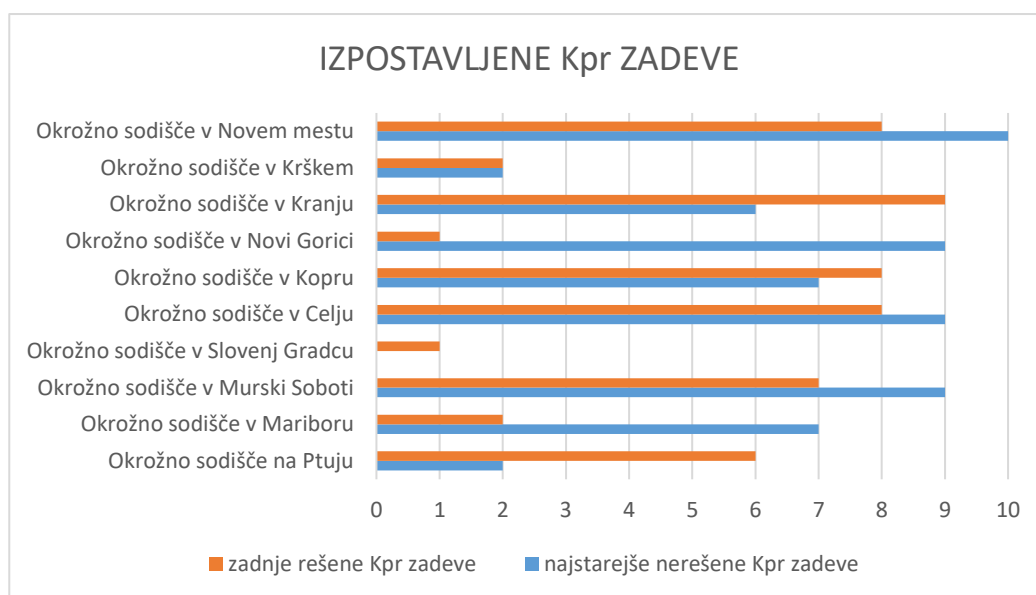
3.1.2.2. NEREŠENE IN REŠENE Kpr ZADEVE

Služba za nadzor je v svojih ugotovitvah izpostavila le tiste zadeve, ki že predstavljajo sodni zaostanek in v katerih je (bilo) mogoče ugotoviti časovni zastoj v postopku, kot kriterij za zastoj je Služba za nadzor opredelila naslednje:

- da je med opravili/procesnimi dogodki prišlo do dvo ali več mesečnega zastoja ali
- da senat iz šestega odstavka 25. člena ZKP (Ks senat) o pritožbi zoper sklep o preiskavi oziroma o nestrinjanju preiskovalnega sodnika ni odločil v dveh ali več mesecih.

Služba za nadzor v svojih ugotovitvah ni izpostavila tistih zadev, ki ustrezajo zgoraj navedenim kriterijem, iz seznama procesnih dogodkov pa je moč ugotoviti, da je/so v navedenem časovnem obdobju 1) bil postopek prekinjen; 2) bila zadeva v reševanju na višjem ali vrhovnem sodišču; 3) tekla opravila v zvezi z mednarodno pravno pomočjo, izvedencem, tolmačem; 4) bil v zadevi izdan evropski preiskovalni nalog/evropski nalog za prijetje in predajo ali odredba za razpis tiralice.

Grafikon 3 – število izpostavljenih zadnjih rešenih in najstarejših nerešenih K zadev na posameznem okrožnem sodišču. Glede na to, da Služba za nadzor ni prejela podatkov Okrožnega sodišča v Ljubljani, je to sodišče izvzeto iz grafičnega prikaza.

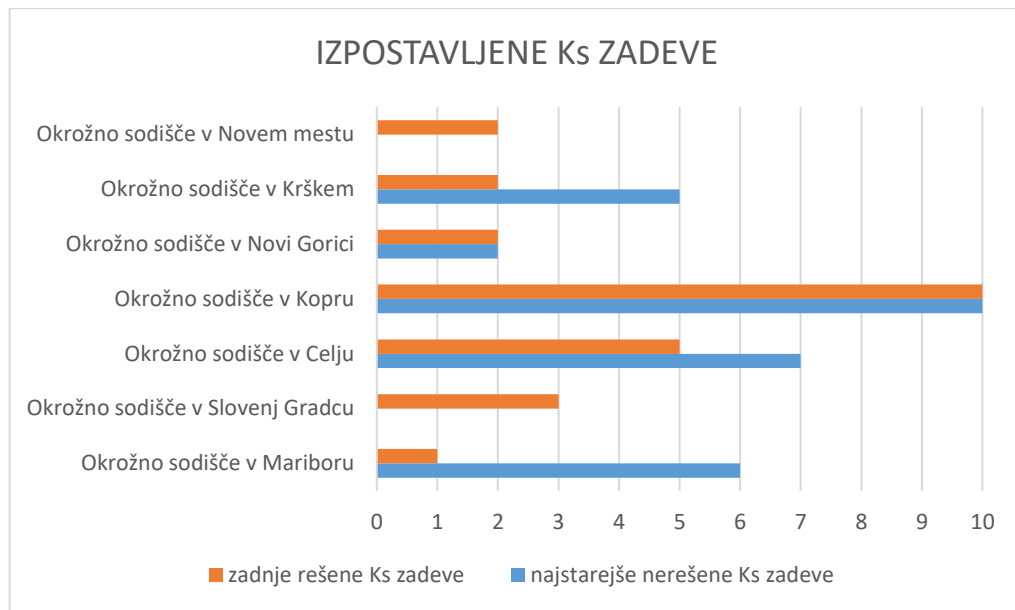

3.1.2.3. NEREŠENE IN REŠENE Ks ZADEVE

Služba za nadzor je v svojih ugotovitvah izpostavila le tiste zadeve, ki že predstavljajo sodni zaostanek in v katerih je (bilo) mogoče ugotoviti časovni zastoj v postopku, kot kriterij za zastoj je Služba za nadzor opredelila naslednje:

- da več kot v dveh (faza Kpr) oziroma treh (faza K) mesecih ni bila izvedena seja ali
- da v dveh mesecih po izvedeni seji še ni bila izdana sodna odločba.

Grafikon 4 – število izpostavljenih zadnjih rešenih in najstarejših nerešenih Ks zadev na posameznem okrožnem sodišču. Služba za nadzor ni izpostavila nobene Ks zadeve na Okrožnem sodišču na Ptuj, Okrožnem sodišču v Kranju in Okrožnem sodišču v Murski Soboti. Glede na to, da Služba za nadzor ni prejela podatkov Okrožnega sodišča v Ljubljani, je to sodišče izvzeto iz grafičnega prikaza.

3.1.3. RAZLOGI ZA ZASTOJ IN UKREPI SODNE UPRAVE

Sodna uprava kot (objektivne) razloge za zastoje v postopkih navaja predvsem:

- (pre)obremenjenost sodnikov in strokovnih sodelavcev z drugimi zadevami (priporne in druge prednostne zadeve ter povečan pripad kazenskih zadev na nekaterih sodiščih),
- neizvršene privedbe pripornikov,
- kompleksnost in obširnost zadev (veliko število strank in prilog),
- težave z odzivnostjo tujih pravosodnih organov,
- pomanjkanje tolmačev in izvedencev, zlasti na področjih ekonomsko-finančne in davčne stroke,
- bistveno omejeno poslovanje sodišča v obdobju epidemije Covid-19 od marca 2020 do leta 2022,
- kadrovski deficit (sodnikov in sodnega osebja) in trajanje izbirnih postopkov.

Ukrepi sodne uprave, kot jih navajajo okrožna sodišča:

- sprejem ukrepov iz 71.c člena ZS,
- spremljanje reševanja kazenskih (K, Kpr in Ks) zadev na podlagi četrtega odstavka 60. člena ZS,
- spremljanje sodnih zaostankov,
- poseben program pospešenega obravnavanja starih kazenskih zadev (nad deset in nad pet let stare zadeve) in zadev, pri katerih v naslednjih dveh letih grozi zastaranje,
- poročanje o stanju zadev (sodišča so navajala različna obdobje v katerih morajo sodniki izdelati poročila),
- poročanje o pravočasnosti pisanja končnih odločb in o ažurnosti reševanja Ks zadev,
- spremljanje reševanja zadev, ki so vrnjene v ponovno odločanje po razveljavitvi na vrhovnem oziroma ustavnem sodišču,
- hitro odločanje o zahtevanih ali predlaganih izločitvah sodnikov v kazenskih zadevah,
- nasprotovanje dodelitvam sodnikov sodnega okrožja na delo drugam,
- podaja predlogov za prenos pristojnosti za sojenje K zadev okrajne pristojnosti po 105.a členu ZS,
- sprotno spremljanje zadev, pri katerih je prišlo do prekinitev oziroma do preložitve narokov (na enem od sodišč imajo sodniki dolžnost seznanimi predsednika o razlogih za

preložitev naroka na nedoločen čas ali za določen čas daljši od 45 dni. Predsednika je prav tako potrebno seznaniti o razlogih za trikratni zaporedni preklic naroka, razen kadar gre za preklice na podlagi opravičenih zahtev strank.).

3.1.4. SKLEPNO

Izvedba nadzora nad sodno upravo z vidika izvajanja ukrepov za zagotavljanje pravice stranke do sojenja v razumnem roku in zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti v določenih najstarejših kazenskih zadevah in določenih rešenih kazenskih zadevah (kazniva dejanja, ki se nanašajo deloma ali v celoti na gospodarska kazniva dejanja (24. poglavje KZ-1), brez zadev Specializiranega oddelka za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj (X zadeve), na vseh okrožnih sodiščih je bila posledica ugotovitve, da se je v letu 2022 povečalo število nerešenih pomembnejših kazenskih zadev na okrožnih sodiščih ter podaljšalo povprečno trajanje teh postopkov. Navedena dejstva, **ob hkratnem upoštevanju okoliščine, da gospodarska kriminaliteta s svojo dejavnostjo povzroča ogromno finančno škodo tako posameznikom, kot podjetjem in državi ter da tovrstna kazniva dejanja med drugim vplivajo na dvig zavarovalnih premij, davkov, predvsem pa povečajo nezaupanje v državo in gospodarstvo¹⁴, so bila povod za vključitev tovrstnega nadzora v letni načrt Službe za nadzor za leto 2024.**

Gospodarska kriminaliteta se bolj kot katera koli druga navezuje na družbenopolitične razmere kakšne države, in to kjer koli po svetu. Vsekakor drži, da uspešno obvladovanje gospodarske kriminalitete zahteva odločno, koordinirano in celovito delovanje vseh za to pristojnih državnih organov in institucij, preprečevanje gospodarske kriminalitete pa morata močno podpirati politika in celotna družba.¹⁵

Zakon o kazenskem postopku¹⁶ v 143.c členu določa, da smejo v primerih kaznivih dejanj zoper gospodarstvo preiskovalna dejanja, glavna obravnava in odločanje o rednih in izrednih pravnih sredstvih po tem zakonu trajati najkrajši potrebni čas; in da je dolžnost vseh organov, ki sodelujejo v kazenskim postopku, in organov, ki jim dajejo pravno pomoč, da postopajo posebno hitro. ZS v tretjem odstavku 83. člena določa, kateri postopki so nujni (prednostni), med temi pa niso navedeni postopki, ki obravnavajo kazniva dejanja zoper gospodarstvo. Ker tudi ZKP ne določa, da so postopki, v katerih se obravnava gospodarska kriminaliteta, nujni, ampak le, da smejo ti postopki trajati najkrajši potrebni čas, bi veljalo, da morajo ti postopki teči hitro in kontinuirano (tudi) z upoštevanjem drugega odstavka 13.a člena ZS, ki določa, da lahko sodnik pri določitvi vrstnega reda obravnavanja nenujnih zadev, poleg časa pripada zadeve na sodišče, upošteva tudi vrsto, naravo in pomen zadeve.

Iz Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč Vrhovnega sodišča RS 2022¹⁷ (Letno poročilo) izhaja, da se je število nerešenih pomembnejših kazenskih zadev na okrožnih sodiščih povečalo za 2 odstotka; da se je povprečno trajanje postopka podaljšalo s 16,6 meseca na 18,5 meseca; da so okrožna sodišča v letu 2022 rešila **47 odstotkov zadev s sodbo na podlagi priznanja krivde** obdolženca, okrajna sodišča 14 odstotkov zadev in da so se državni tožilci pogajali v 308 zadevah, pred državnimi tožilstvi je bilo sklenjenih 294 sporazumov in podanih

¹⁴ Lorenčič, A. (2009). Gospodarska kriminaliteta:« Temna stran kulturnega in tehnološkega razvoja človeštva», Zgodovina za vse, št. 1, 130- 132

¹⁵ Ferme, J. (2013). Soočanje slovenske policije z gospodarsko kriminaliteto na sistemski ravni. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 64(2), 122–139

¹⁶ Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US in 53/24, v nadaljevanju: ZKP.

¹⁷ Poročilo dostopno pod: [Microsoft Word - VSRS-LPUUS-2022_2023-05-12_koncna.doc](#).

1.744 izjav o priznanju krivde. **Letno poročilo ne vsebuje podatka o številu nerešenih kazenskih zadev s področja gospodarske kriminalitete (klasična gospodarska kriminaliteta, ki ne sodi med zadeve specializiranega oddelka)** in deleža teh zadev v letu 2022 v skupaj več kot 8.000 nerešenih zadevah, starejših od pet let (pri katerih gre v 67 odstotkih za pomembnejše zadeve) oziroma v skupaj več kot 1.400 nerešenih zadevah, starejših od deset let (pri katerih gre v 56 odstotkih za pomembnejše zadeve).

Ukrepi sodne uprave, s katerimi predsedniki sodišč na podlagi zakona, sodnega reda in drugih predpisov zagotavljajo pogoje za redno izvajanje sodne oblasti, pravočasnost postopkovnih dejanj in pravočasnost izdelave sodnih odločb, so v veljavni regulativi raznoliki. Zajemajo institute, ki so podrobneje urejeni v ZS, Zakonu o sodniški službi¹⁸, Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja¹⁹ in v Sodnem redu. Z vidika sodne uprave je eden najpomembnejših mehanizmov glede zagotavljanja pravočasnosti sojenja določanje časovnih standardov, ki jih sprejme predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije s soglasjem ministra za pravosodje. Časovni standardi določajo pričakovani čas opravljanja tipičnih procesnih dejanj in reševanja zadev na posameznih vrstah in stopnjah sodišč. Časovni standard (kot merska enota) je čas, v okviru katerega se pričakuje, da bo izvedena določena faza postopka. Časovni standardi so merilo učinkovitosti poslovanja posameznih sodišč in predstavljajo orodje, ki sodiščem omogoča prilagajanje delovnih procesov z vidika hitrosti reševanja zadev ter zagotavljanja pravice do sojenja v razumnem roku, s čimer prispevajo k varovanju interesa strank. V letu 2023 so bili časovni standardi po novi metodologiji določeni za veliko večino postopkov na sodiščih, v letu 2024 pa je implementacija časovnih standardov v delo sodišč uvrščena v prednostne naloge sodstva.²⁰

Služba za nadzor meni, da so zadeve, ki obravnavajo kazniva dejanja gospodarskega kriminala, težje zadeve, ker zahtevajo širše pravno znanje gospodarskega, davčnega in civilnega prava; in da je v nekaterih primerih tanka ločnica med zadevo klasične gospodarske kriminalitete in zadevo gospodarskega kriminala oziroma korupcije, ki po določbah 40.a člena ZS sodi v pristojnost specializiranega oddelka. Razlika včasih niti ni vsebinske narave (kriterij zahtevnosti), ampak zgolj v kvalifikaciji tožilca in v praksi uporabljenega materialnega kriterija, ki izvira iz popisa kataloških kaznivih dejanj, določenih v 192. členu Zakona o državnem tožilstvu²¹. Ali je takšna ureditev, ki niti ne izhaja iz prvega odstavka 40.a člena ZS, ampak je postala splošna praksa, primerna, ne predmet presoje (oziroma razlage) Službe za nadzor, lahko pa se ta okoliščina, ko predsednik sodišča presodi, da sodnik obravnava zadevo klasične gospodarske kriminalitete, ki (samo) po parametru v kvalifikaciji tožilca ne zadosti kriteriju po 40.a členu ZS, zadosti pa kriteriju zahtevnosti, primerno upošteva pri oceni dela sodnika; oziroma lahko predsednik sodišča sodniku, ki takšno zadevo obravnava, (tudi) začasno ustavi pripad.

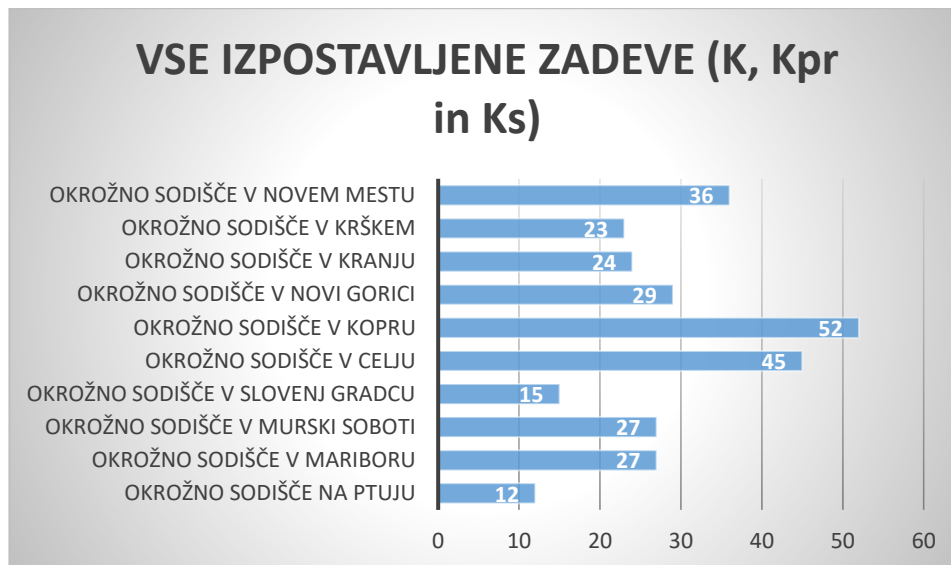
Grafikon 5 – število izpostavljenih vseh izpostavljenih zadev (K, Kpr in Ks) na posameznem okrožnem sodišču. Glede na to, da Služba za nadzor ni prejela podatkov Okrožnega sodišča v Ljubljani, je to sodišče izvzeto iz grafičnega prikaza.

¹⁸ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 91/09, 33/11, 46/13, 63/13, 69/13 – popr., 95/14 – ZUPPJS15, 17/15, 23/17, 36/19 – ZDT-1C, 34/23 – odl. US in 76/23, v nadaljevanju: ZSS.

¹⁹ Uradni list RS, št. 67/12 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljevanju: ZVPSBNO.

²⁰ Otvoritev sodnega leta 2024, stran 7.

²¹ Uradni list RS, št. 58/11, 21/12 – ZDU-1F, 47/12, 15/13 – ZODPol, 47/13 – ZDU-1G, 48/13 – ZSKZDČEU-1, 19/15, 23/17 – ZSSve, 36/19, 139/20, 54/21 in 105/22 – ZZNŠPP.

Predmetni nadzor na okrožnih sodiščih je pokazal, da v nekaterih kazenskih postopkih in postopkih kazenske preiskave, ki se nanašajo na gospodarske zadeve, prihaja do zastojev, v nekaterih primerih tudi daljših od štirih let. Prav tako na nekaterih okrožnih sodiščih prihaja do zastojev povezanih z odločanjem zunajobravnavnega senata. Resda, razen v nujnih zadevah (npr. priporne zadeve), rok za odločanje zunajobravnavnega senata ni določen (ali je zgolj instrukcijski), vendar odlašanje z odločanjem zunajobravnavnega senata vpliva na pravico stranke do sojenja v razumnem roku, povzroča zastoje v postopku, statistično pa se poveča delež sodnega zaostanka.

Na podlagi vseh prejetih podatkov in pojasnil predsednic in predsednikov okrožnih sodišč je Služba za nadzor v svojih poročilih predlagala, da predsedniki sodišč proučijo izpostavljene zadeve in preverijo, ali za omenjene zastoje obstajajo objektivni/opravičljivi razlogi in v kolikor ne, da nadalje ocenijo, ali bi bili morebiti potrebni kakšni ukrepi. Služba za nadzor je glede na stanje in količino izpostavljenih zadev, večini sodišč priporočila:

- I. da se spremlja čas reševanja najstarejših K in Kpr zadev.
- II. da se spremlja čas reševanja zadev zunajobravnavnega senata. Če o zadevi na zunajobravnavnem senatu ni odločeno, potem nastane časovni zastoj bodisi v preiskavi (npr. če ni odločeno o pritožbi zoper sklep o uvedbi preiskave) bodisi v postopku sojenja (npr. če ni odločeno o ugovoru zoper obtožnico).
- III. da se pred vsako predodelitvijo zadev, ki predstavljajo sodni zaostanek, preveri tudi izvajanje pravila vrstnega reda reševanja zadev.
- IV. da se vodi (ločen) seznam reševanja zadev gospodarske kriminalitete in spremlja čas reševanja teh zadev, kot merilo pa se upoštevajo časovni standardi in ustavno jamstvo sojenja v razumnem roku.

Služba za nadzor se poleg zahtevnejšega obravnavanja zadev gospodarske kriminalitete zaveda nezavidljivega kadrovskega stanja sodnega osebja, neizvršenih odredb za privedbo iz zavodov za prestajanje kazni, mednarodnega elementa pri posameznih zadevah (iskanje obdolžencev in prič, vročitve,...), vendar ni mogoče sprejeti dejstva, da se zadeve gospodarskega kriminala, samo zato, ker so težje in v katerih ni objektivnih ovir za zastoj, obravnavajo počasneje od drugih kazenskih zadev, ki niso nujne; oziroma, da so te zadeve predmet (številnih) predodelitev, ker se ne obravnavajo. Predsednik sodišča, ki je odgovoren za poslovanje sodišča, bi moral pred vsako predodelitvijo starejših zadev preveriti vrstni red obravnavanja zadev in v primeru ugotovljene nepravilnosti, ko za drugačen vrstni red obravnavanja zadev ni zakonskih pogojev, zagotoviti, da se vrstni red obravnavanja zadev spoštuje. Služba za nadzor se zaveda (pre)obremenjenosti

sodnikov tudi z delom, ki ni sojenje, **zato ne spodbuja predsednikov k izvajanju sodnoupornih ukrepov zoper sodnike, ampak v poročilih o nadzorih predlaga sprejem upravnoposlovnih ukrepov, ki bi izboljšali poslovanje sodišča; oziroma ukrepov, ki so usmerjeni v programe in racionalizacijo porabe sodnikovega časa, da bi ta imel dovolj časa za sojenje.** Poročila o nadzorih, v katerih Služba za nadzor izpostavi določene zadeve, kjer iz (omejenih) podatkov po določenih časovnih parametrih izhaja zastoj, služijo predsedniku sodišča, ki lahko na podlagi zbranih podatkov optimizira delovne procese. Služba za nadzor ne presoja utemeljenosti oziroma neutemeljenosti zastoja v postopkih, ker lahko to presojo opravi samo za to določena sodna instanca oziroma sodni organi, zato tudi vpogled v podatke vpisnika (izpis procesnih dogodkov in popis spisa), ne more predstavljati posega niti v sodnikovo niti v sodniško neodvisnost. Podatkov o sodnikih, ki zadeve obravnavajo, o strankah in udeležencih postopkov, Služba za nadzor za svoje nadzor ne potrebuje, ti podatki niso pomembni in niso predmet nadzora. Služba za nadzor je že večkrat poudarila, da predmet nadzora, ki ga izvaja, ni sojenje in sodnik, ampak nadzor poslovanja sodne uprave, izvajanja njenih nalog, ki jih določa zakon. Tudi minister za pravosodje, ki lahko po zakonu predlaga izvedbo ukrepov proti sodniku (npr. poda pobudo za izvedbo disciplinskega postopka, zahteva pregled poslovanja, uvedbo službenega nadzora,...) **ne odloča o utemeljenosti sodnikovega domnevnega nepravilnega ravnanja, ker o tem vedno odloča sodna oblast sama in Sodni svet.**

3.2. Nadzor nad sodno upravo višjih sodišč in sicer glede nadzora teh sodišč nad opravljanjem zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih (prvi odstavek 67. člena ZS) v obdobju od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023

V letu 2024 je Služba za nadzor opravila pregled izvajanja nadzornih pristojnosti predsednikov višjih sodišč nad opravljanjem zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih z območja posameznega višjega sodišča (Celje, Maribor, Ljubljana, Koper) v obdobju od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023. Nadzor je zajemal vpogled v podatke oziroma dokumentacijo sodišča, vse za obdobje 2022 in 2023, na podlagi katerih/katere je bil nato opravljen pregled in ugotavljanje zlasti vrste, načina in obsega izvedenega nadzora nad opravljanjem zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih. Pregled je obsegal pregled aktov sodišča (letni razpored dela (LRD), morebitni notranji akti sodišča, ki se nanašajo na način in postopek nadzora nad opravljanjem zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih) ter pregled izvajanja nadzornih pristojnosti višjega sodišča po ZS, Sodnem redu, ZSS in Zakonu o sodnem svetu²², in sicer glede izvajanja posameznih institutov/pristojnosti/pooblastil, ki so na voljo predsedniku višjega sodišča na podlagi omenjenih predpisov. Gre za širok spekter mehanizmov, ki jih veljavna regulativa daje na voljo, od vzvodov, povezanih s časovnim vidikom reševanja zadeve, do organizacijskih in poslovodskih ukrepov, ter ukrepov, ki se nanašajo na sodnika oziroma njegovo delo.

Sodišča so bila zaprosena, naj za namene pregleda posredujejo podatke o poslovanju sodišča in delu predsednika sodišča v zadevah sodne uprave, ki se nanašajo na vsebino nadzora po posameznih sklopih v tabelaričnem delu odredbe (pripravljen je bil obsežen vprašalnik), ter morebitna pisna pojasnila po posameznih sklopih nadzora, vse brez osebnih in drugih podatkov, na podlagi katerih bi bilo mogoče identificirati/določiti sodnico ali sodnika in konkretno sodno zadevo, ki jih je sodišče lahko prekrilo ali na drug način napravilo neberljive, saj za nadzor niso bili relevantni. Prav tako je bila vsakemu od višjih sodišč dana možnost, da posreduje podatke na drug ustrezen način, tako da bo mogoče za vsak sklop izvajanja nadzornih pristojnosti izvesti pregled stanja in povzeti ugotovitve. Posredovalo je/bi lahko tudi druge podatke, ki zadevajo izvajanje sodne uprave v delu, ki se nanaša na vsebino nadzora, za katere je/bi menilo, da so potrebni za razjasnitev vseh okoliščin predmetnega nadzora.

Pregledi so pokazali, da se predsedniki višjih sodišč načeloma zavedajo svojih odgovornosti in pristojnosti, ki jim jih zakonodaja (in njene spremembe ter dopolnitve, ki so se sprejemale v vseh letih veljavnosti področnih zakonov, ki urejajo organizacijo in poslovanje sodišč ter sodniško službo) izdatno daje na voljo za namen kontrole sodne uprave nižjih sodišč. Navedeno ni brez pomena, kajti v sistemu sodne organizacije in vertikalne sodno-upravne kontrole njihova vloga nikakor ni zanemarljiva. Služba za nadzor je analizirala vsakega od institutov, tako na abstraktni ravni, tj. glede njegove (zakonske) geneze, kot tudi na dejanski (uporabni) ravni, slednje za vsako od nadzorovanih sodišč.

V nadaljevanju izpostavljamo nekatere od zaključkov:

- glede narave (vertikalnega) sodno-upravnega nadzora

Po mnenju Službe za nadzor se narava nadzora, ki ga vrši predsednik višjega sodišča nad sodno upravo nižjih sodišč, najbolj nazorno pokaže, če ne prej, z novelo ZS-J leta 2011. Najpoznejše odtlej je jasno, da je nadzor predsednika višjega sodišča (tudi) v javnem interesu, zato gre pričakovati, da bo ta red in stalen. Inстанčni nadzor predsednika višjega sodišča je eden pomembnejših regulatorjev, ki mora po mnenju Službe za nadzor delovati ves čas, se izvajati tako na podlagi indicev in kazalnikov o domnevnih pomanjkljivostih, neustreznosti ali nepravilnosti poslovanja nižjega sodišča v konkretnem/ih primerih (reakcijski nadzor) in, to je še pomembnejše,

²² Uradni list RS, št. 23/17 in 178/21 – odl. US, v nadaljevanju: ZSsve.

nasploh nad poslovanjem sodišča, za kar je odgovoren predsednik sodišča nižje stopnje, npr. na podlagi podatkov o poslovanju nižjega sodišča, neugodnih statističnih podatkov, morebitnih težav, izkazanih v letnem poročilu nižjega sodišča ali npr. že v predlogu programa za prihodnje leto ipd. Pri iskanju odgovora na vprašanje, kakšna je narava nadzora, gre po našem mnenju za vprašanje obvladovanja tveganj, kjer ločimo med reaktivnimi, aktivnimi in proaktivnimi pristopi. Reaktivni pristop je pasivne narave, saj se ta odziva na že obstoječe dogodke; aktivni pristop ne čaka na dogodek, ampak se ga z ustreznimi vzvodi lahko predvidi vnaprej; medtem, ko je proaktivni pristop najbolj ustrezen, ker vnaprej predvidi potencialno možnost dogodka, ki lahko predstavlja tveganje. Narava nadzora predsednika višjega sodišča nad sodno upravno nižjih sodišč zajema po mnenju Službe za nadzor vse tri pristope in ne zgolj reaktivnega.

Z opravljanjem (stalne) nadzorstvene funkcije poslovanja nižjega sodišča se zagotovijo pogoji za redno izvajanje sodne oblasti, s čimer se preprečujejo sodni zaostanki in zagotovi strankam pravica do sojenja v razumnem roku. Te funkcije ne more v celoti prevzeti Služba za nadzor in/ali inšpekcijske službe in/ali revizijski organi, kot je izpostavil eden izmed predsednikov višjega sodišča, ker, na primer, Služba za nadzor nima pristojnosti, ki jih ima predsednik sodišča višje stopnje, kar enako velja za druge državne organe, takšna razlaga pa je skladna z načelom delitve oblasti. **Služba za nadzor je že večkrat poudarila, da je nadzorstvena funkcija nad poslovanjem sodišč v prvi vrsti pridržana predsednikom višjih sodišč in predsedniku vrhovnega sodišča, samo v okviru načela delitve oblasti oziroma v njegovi podstati v okviru sistema zavor in ravnovesij in odgovornosti ministra za pravosodje za poslovanje/delovanje pravosodja, (omejeno) nadzorno funkcijo nad sodno upravo sodišč prve in druge stopnje opravlja Služba za nadzor.** Morebitna drugačna razlaga po mnenju Službe za nadzor predstavlja tveganje, da ostaja nadzor nad poslovanjem sodišč nižjih stopenj bistveno pomanjkljiv in nesistemski in da je prvenstveno nadzorna funkcija sodišča višje stopnje usmerjena v nadzor konkretnega sodnika, ne pa na poslovanje sodišča nižje stopnje, za kar je odgovoren predsednik sodišča nižje stopnje. Povedano drugače, nadzor predsednika višjega sodišča mora biti v prvi vrsti usmerjen na predsednika nižje stopnje, ne pa na konkretnega sodnika kot reakcijski nadzor na domnevno kršitev. Tudi, če se v zakonih predvidenih postopkih zoper sodnika (npr. v disciplinskem postopku, pri pregledu poslovanja, službenem nadzoru,...) potrdi konkretna (in konkretizirana) kršitev sodniške službe, mora predsednik višje stopnje nujno ovrednotiti delo predsednika nižje stopnje in sprejeti oceno, ali bi bilo mogoče takšno domnevno kršitev z ustreznimi nadzornimi mehanizmi oziroma pregledom sodno-upravnega poslovanja, preprečiti. Če ta del nadzora predsednik višjega sodišča opusti, potem ne gre za nadzor sodne uprave nižjega sodišča, ampak samo za nadzor sodnikov prve stopnje, kar pa ni smoter njegove nadzorne funkcije.

- **glede obveščanja sodnikov o spremembi/ah LRD**

Služba za nadzor meni, da obveščanje sodnikov o spremembi LRD po elektronski pošti ni ekvivalent konferenci sodnikov. Namen konference sodnikov ni zgolj formalna seznanitev z (noveliranim) organizacijskim aktom, pomembnim za njihovo delo, temveč je mesto izmenjave mnenj, pogledov, predlogov za notranjo optimizacijo poslovanja ipd., obenem pa je priložnost za predsednika sodišča, ki lahko neposredno pojasni svojo odločitev.²³ Po mnenju Službe za nadzor se s sklicem konference sodnikov (že) pred spremembo LRD (kar pa sicer ni izrecno določeno v Sodnem redu) zasleduje tudi cilj IX. člena Kodeksa sodniške etike, ki nalaga sodniku, da mora zavzeto sodelovati tudi pri izboljšanju kakovosti dela na ravni delovnega okolja, ki mu pripada (na primer s sodelovanjem na rednih sestankih in kolegijih oddelka ali celotnega sodišča; v delovnih

²³ O institutu LRD in pomenu ter razsežnosti načina obveščanja o njegovih spremembah glej A. Testen, Nadzor nad zakonitim sodnikom pri (pre)dodeljevanju spisov, Podjetje in delo, št. 6-7, 2023, str. 991.

in projektnih skupinah, namenjenih izboljšanju kakovosti sojenja);²⁴ sodnikom na vodstvenih položajih pa, da so njihova ravnanja in odločitve pregledne, da ne podležejo pritiskom in poskusom vplivanja pri imenovanju, premestitvah in napredovanjih svojih podrejenih in se zavedajo, da optimističnega in ustvarjalnega delovnega okolja na posameznem oddelku in/ali na sodišču ni mogoče ustvarjati samo z grajami, opozorili, pogovori, temveč imajo pri tem večji učinek pohvale ter iskanje in poudarjanje pozitivnih lastnosti in uspehov posameznikov, ki bi jih kazalo prenesti na druge.²⁵ Enako velja za sprejemanje LRD. Tudi v tem primeru Sodni red izrecno ne določa, da se konferenca sodnikov skliče pred sprejemom LRD, ampak da se s (/z že) sprejetim LRD seznani sodnike na konferenci sodnikov. Po mnenju Službe za nadzor bi sodelovanje sodnikov pri sprejemu LRD, ki je sicer akt predsednika sodišča, kjer bi predsednik sodišča od sodnikov lahko pridobil pomembne podatke glede organizacije poslovanja, odločilno prispevalo k ustvarjanju boljšega delovnega okolja. Zagotovitev pravnega sredstva zoper letni razpored, o katerem odloča personalni svet višjega sodišča, predstavlja kontrolo predsednikovega organizacijskega akta, ne more pa nadomestiti sodelovanja sodnikov vsaj pri diskusiji (s predsednikom), ko se za naslednje koledarsko leto pripravi letni razpored dela oziroma se med letom razpored sodnikov spreminja.

- **glede določljivosti sodnikov, ki so z LRD predvideni za opravljanje službenega nadzora**

Služba za nadzor ocenjuje, da bi kazalo raven določljivosti sodnikov, ki lahko opravljajo službeni nadzor, v LRD višjega sodišča nadgraditi, kajti določenost sodnikov ne pomeni določitve kriterijev za njihovo določljivost, temveč je pričakovati konkretizacijo na način, da je vnaprej jasno in nedvoumno navedeno, poimensko – kateri sodniki bodo v prihodnjem koledarskem letu (morebiti) opravljali službeni nadzor sodnikovega dela. Hkrati bi kazalo, zaradi transparentnosti in v cilju zasledovanja IX. člena Kodeksa sodniške etike, z določitvijo konkretnega sodnika, ki bo opravil službeni nadzor, predhodno seznanimi nadzorovanega sodnika, ki ima lahko tudi povsem legitimen razlog za njegovo izločitev.

- **glede odsotnosti Navodil za učinkovito izvajanje sodne uprave**

Služba za nadzor obžaluje odsotnost Navodil za učinkovito izvajanje sodne uprave, ki jih v okviru Meril za kakovost dela sodišča sprejme vrhovno sodišče (60.c člen ZS), kar bi zagotovo pripomoglo k učinkovitejšemu poslovanju oziroma nadzoru sodne uprave nižjega sodišča.

- **glede neizvajanja skupnih sestankov s predsedniki sodišč (71.a člen ZS)**

Določba 71.a člena ZS ostaja nerealizirana v delu, ki nalaga predsedniku Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, sodnemu svetu in ministru za pravosodje, da dvakrat letno na skupnih sestankih s predsedniki sodišč, ki so sprejeli letni program dela, obravnavajo predloge in realizacijo sprejetih letnih programov dela ter sprejmejo usklajene ukrepe. Služba za nadzor ne razpolaga s podatkom, da bi se navedena pristojnost, določena v ZS, izvajala, kar nedvomno ohromi cikel načrtovanja, izvajanja nadzora in končno tudi morebitnega ukrepanja, vse kot orodje strukturiranega vodenja. V svojstvu deležnikov te verige je s tem ohromljena tudi vloga predsednikov višjih sodišč. Ravno zato se izkazuje kot nujno, da Vrhovno sodišče Republike Slovenije sprejme Navodila za učinkovito izvajanje sodne uprave²⁶, na kar je Služba za nadzor že večkrat opozorila.

- **glede pomena kolegijskega dela**

²⁴ Kodeks Sodniške etike, Komentar, str. 77.

²⁵ *Ibidem*, str. 78.

²⁶ Glej zgornjo alinejo.

Ob zakonski ureditvi, ki določa, da ima predsednik sodišča višje stopnje pristojnosti tudi v odnosu do sodnikov oziroma konkretnih zadev, ter da je predsednik sodišča višje stopnje član personalnega sveta višjega sodišča, ki odloča o pomembnih vprašanjih, nanašajoč se na sodnike, ki bistveno vplivajo na njihov karierni in materialnopravni položaj in v tej smeri (in vsaj posredno) tudi na storilnost sodnika, bi kazalo v večji meri izvajati skupne sestanke in posvete s sodniki, strokovnimi sodelavci in drugim sodnim osebjem nižjih sodišč. Po oceni Službe za nadzor bi lahko že takšen pristop predsednikov višjih sodišč pripomogel k izboljšanju storilnosti, bolj kot izvedba formalnih ukrepov (ki imajo vsaj eno nujno posledico za sodnika, to je, da se odredba o odrejenem ukrepu in ugotovitve izvedenega ukrepa vnesejo v sodnikov osebni spis).

- **glede vnašanja podatkov v osebne spise sodnikov**

Služba za nadzor na tem področju zaznava neenotno prakso, zato opozarja, da je Sodni svet RS na 24. seji 11. 7. 2019 pod točko 24 sprejel stališče z naslednjo vsebino, kar izhaja iz Zapisnika seje sodnega sveta, Su 361/2019-23 z dne 11. 7. 2019, in sicer (citiramo):

*Problematika vnašanja podatkov v osebne spise sodnikov je povezana z neodvisnostjo posameznega sodnika. **Neodvisnost sodnikov ima več vidikov, med drugim tudi notranjega, ki zahteva, da je neodvisnost posameznega sodnika treba spoštovati tudi znotraj sodstva s strani kolegov sodnikov in nadrejenih. Ta vrsta neodvisnosti preprečuje, da bi lahko kdorkoli, ki deluje znotraj sodstva, vplival na sodnike pri odločanju in vodenju postopkov.***

In prav področje ocenjevanja dela sodnikov, je eno tisti področij, skozi katerega se znotraj sodstva lahko najhitreje poseže v neodvisnost sodnikov. Osebni spisi sodnikov so pomembni za ocenjevanje njihovega dela, saj se ocena sodniške službe izdelajo na podlagi podatkov osebnih spisov (prvi odstavek 31.č člena ZSS).

*V zvezi s tem 9. priporočilo Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov (CCJE), št. 17 (2014). izrecno izpostavlja, da morajo biti podatki, na podlagi katerih se izvaja ocenjevanje sodnikov **zadostni in zanesljivi**, še posebej, če gre za podatke, ki so podlaga negativnemu ocenjevanju. Enako poudarjajo Minimalni standardi Evropske mreže sodnih svetov (ECNJ).*

*Sodni svet je zato na 19. seji 16. 4. 2016 (13. sklep) podprl priporočilo predsednika Vrhovnega sodišča RS, da se o nameravanem vnosu podatkov v osebni spis predhodno seznani sodnika, ki lahko da svoje pripombe in o tem obvesti vložnika, šele nato pa se podatki **in stališča**, skupaj s pripombami sodnika, vložijo v sodnikov osebni spis. [...]*

- **glede postopka izdelave ocene sodniške službe**

Služba za nadzor izpostavlja potrebo po enotni praksi glede postopka izdelave ocene sodniške službe. Po tretjem odstavku 31. člena ZSS se ocena sodniške službe izdelava na podlagi podatkov iz osebnega spisa sodnika in drugih podatkov o izpolnjevanju kriterijev iz 28. člena zakona. V okviru izdelave ocene sodniške službe se za ugotovitev izpolnjevanja kriterijev pregledujejo spisi zadev, dodeljenih sodniku, in zadev, o katerih je bilo že pravnomočno odločeno. Podatki, ki se upoštevajo, morajo biti **zadostni in zanesljivi**. Po drugem odstavku 28. člena ZSS so kriteriji in postopek za izbiro kandidatov in kriterijev za napredovanje podrobnejše določeni v merilih za izbiro kandidatov na sodniško mesto oziroma v merilih za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe. ZSS ne določa, da bi glede strokovnega znanja sodnika personalni svet pridobil mnenje oddelka sodišča, ki obravnava pravna sredstva zoper odločbe ocenjevanega sodnika. To je določeno v 5. členu Meril za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe (Merila), ki jih je izdelal Sodni svet RS, Su 720/2017-1 z dne 9. 11. 2017. Drugače povedano, oddelčno mnenje

o delu sodnika ni zakonsko normirano. Ob obstoječi praksi, zavedajoč se dejstva, da pritožbeni uspeh (število potrjenih, razveljavljenj in spremenjenih sodnih odločb) ne more, vsaj ne v odločilni meri, vplivati na oceno sodnikove strokovnosti, ker je od tega pomembnejša sodnikova argumentacija v sodbi, pa naj (ob)velja, da mora biti mnenje oddelka sodnikov višje stopnje podprto z zadostnimi, konkretnimi in zanesljivimi podatki in vročeno ocenjevanemu sodniku v izjavo. Pri ocenjevanju sodnika je bistven poudarek na njegovem strokovnem znanju, ki se mora presojati po argumentaciji sodnikove odločitve, ne pa v odstotku potrjenih, razveljavljenih in spremenjenih sodb, poleg tega pa se pri odstotku potrjenih, razveljavljenih in spremenjenih sodb ne upoštevajo odločitve vrhovnega in ustavnega sodišča ter ESČP. V obstoječi praksi ocenjevanja sodnikov, ko mnenje sodnikov instance odločilno upošteva personalni svet pri izdelavi ocene sodniške službe, bi moral imeti ocenjevani sodnik pravico, da se o tem mnenju izjavi, ne pa, da se ocenjevani sodnik šele z odločbo personalnega sveta seznani z mnenjem, ki so ga o njegovi strokovnosti podali (samo) sodniki t. i. prve instance.

Pri izdelavi ocene sodniške službe Služba za nadzor prepozna še eno težavo. Pri oblikovanju mnenja po sodnikih instančnega oddelka sodelujejo tudi predsednik višjega sodišča in sodniki, ki so člani personalnega sveta. Po mnenju Službe za nadzor bi bilo pravilneje (oziroma pravičnejše), da se sodniki, ki so sodelovali pri oblikovanju mnenja na ravni oddelka in so člani personalnega sveta, izločijo iz postopka izdelave ocene sodniške službe; ali obratno, da sodniki, ki so člani personalnega sveta, ne sodelujejo (tudi) pri oblikovanju mnenja oddelka.

Takšna ureditev, ki jo predlaga Služba za nadzor, bi bila pravičnejša in ne bi terjala sprememb določb ZSS ali Meril, ki jih sprejme sodni svet, in ne predstavlja posega v veljavno ureditev. Takšna ureditev bi zagotavljala večjo transparentnost pri izdelavi ocene sodniške službe, upošteva zlasti možnost negativnega ocenjevanja (da sodnik ne ustreza sodniški službi, da sodnik ne izpolnjuje pogojev za napredovanje).

3.3. Nadzor nad sodno upravo zlasti glede organizacija poslovanja sodišč, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v določenih najstarejših nerešenih zadevah in določenih rešenih zapuščinskih zadevah (d zadeve), in sicer na vseh okrajnih sodiščih

3.3.1. SPLOŠNO

Na podlagi odredb za izvedbo nadzora nad sodno upravo vseh okrajnih sodišč, zlasti glede organizacije poslovanja sodišča, za zagotavljanje pogojev za redno izvajanje sodne oblasti in za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj v zapuščinskih (D) zadevah, z dne 28. 3. 2024 (v nadaljevanju: odredba), se je nadzor izvajal na podlagi predloženih dokumentov sodišča.

Služba za nadzor je v odredbah določila obseg pregledanih zadev, odvisno od števila zadev v reševanju na posameznem sodišču, upoštevajoč podatke Sodne statistike 2023²⁷. Okrajna sodišča, ki so imela na dan 31. 12. 2023 v reševanju manj kot 100 D zadev, so bila zaprosena za posredovanje podatkov glede 30 najstarejših nerešenih zadev; okrajna sodišča, ki so imela na dan 31. 12. 2023 v reševanju med 100 in 400 D zadev, so bila zaprosena za posredovanje podatkov glede 50 najstarejših nerešenih zadev; sodišča, ki so imela na dan 31. 12. 2023 v reševanju več kot 400 in manj kot 1000 D zadev, so bila zaprosena za posredovanje podatkov glede 70 najstarejših rešenih zadev.

Okrajno sodišče v Ljubljani in Okrajno sodišče v Mariboru, ki sta imeli na dan 31. 12. 2023 v reševanju več kot 1000 D zadev, sta bili zaproseni za posredovanje podatkov glede 100 najstarejših nerešenih zadev.

Okrajna sodišča so bila zaprosena tudi za posredovanje podatkov glede zadnjih desetih D zadev, rešenih (odčrtanih) do prejema odredbe, v katerih je bilo izdano tudi Evropsko potrdilo o dedovanju. Okrajno sodišče v Ljubljani je bilo zaproseno za posredovanje 30 takšnih zadev.

Sodišča so sama identificirala zapuščinske zadeve in za izvajanje nadzora posredovala sezname/izpise procesnih dejanj in popise spisov.

Nadzor je obsegal pregled naslednjih podatkov:

- zaporedno številko,
- datum prejema zadeve,
- hrambo oporoke na sodišču ali v centralnem registru oporok, ki ga vodi Notarska zbornica Slovenije,
- zaporedno številka seznama listin, če se zapustnikova oporoka hrani na sodišču,
- zapuščinske obravnave (razpisane, preklicane in izvedene),
- odločitev sodišča in datum odločitve,
- pravna sredstva ter datum njihove vložitve,
- izvedba sklepa o dedovanju v zemljiški knjigi,
- opombe²⁸.

Sodišče je bilo zaproseno tudi za posredovanje podatkov o morebitnih izvedenih ukrepih (datum in vrsta ukrepa) iz prvega odstavka 71.c člena ZS oziroma drugih izvedenih ukrepov, namenjenih varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

²⁷ <https://podatki.gov.si/dataset/43606a24-b254-40ef-846d-2b7df3db22ed/resource/ebc1a350-b117-4baa-94d5-0161776e0322/download/sodnastatistika2023.pdf>.

²⁸ 47. člen Pravilnika o obliki in vsebini posameznih sodnih vpisnikov, imenikov, pomožnih knjig in tipiziranih obrazcev, dostopen na: https://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20240701105915.

3.3.2. UGOTOVITVE SLUŽBE ZA NADZOR

Služba za nadzor je pripravila skupno poročilo za posamezno okrožje in poročilo posredovala tako predsednikom okrajnih kot predsednikom okrožnih sodišč, saj na podlagi 61. člena ZS predsednik okrožnega sodišča lahko prenese del pristojnosti na predsednika okrajnega sodišča, in upoštevajoč, da na nekaterih sodiščih zapuščinske zadeve rešujejo predsedniki okrajnih sodišč.

3.3.2.1. NEREŠENE ZAPUŠČINSKE ZADEVE

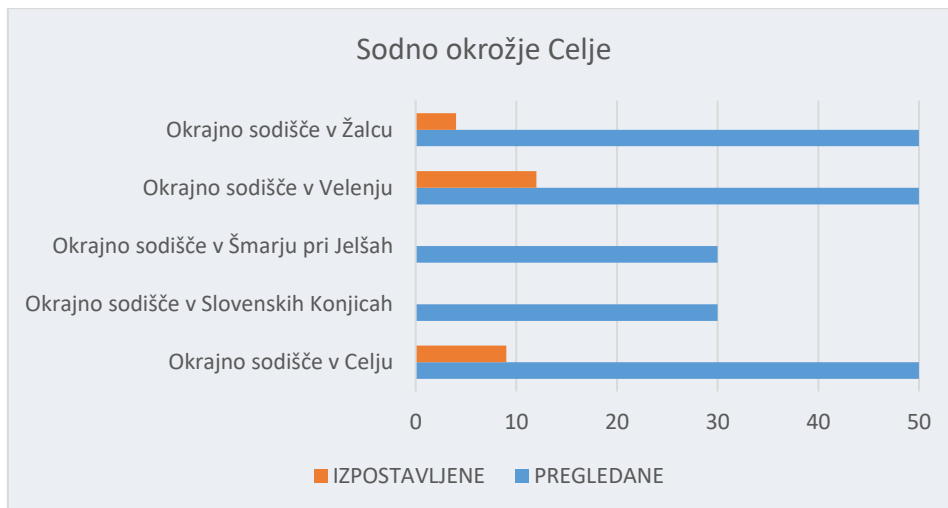
Služba za nadzor se je v svojih ugotovitvah (pri vseh sodiščih) posebej opredelila do zadev, ki že predstavljajo sodni zaostanek na dan prejema podatkov, upoštevajoč 289. člen Sodnega reda. Pri določanju izpostavljenih zadev glede časovnega vidika reševanja le-teh, je služba za nadzor med drugim izhajala tudi iz določb ZVPSBNO. V skladu s četrtem odstavkom 6. člena ZVPSBNO, ko v okviru reševanja nadzorstvene pritožbe predsednik sodišča ne izda akta, ampak stranko »le« obvesti, da bo najkasneje v roku štirih mesecev opravljeno postopkovno dejanje oziroma izdana odločba, je služba za nadzor štela, da je prišlo do zastoja v postopku takrat, ko več kot štiri mesece ni bilo opravljeno določeno procesno dejanje (npr. razpisan nov narok za glavno obravnavo, ...) in posledično do proučitve utemeljenosti/potrebe po sprejetju ukrepov sodne uprave.

Izpostavljene so le tiste zadeve, v katerih sodišče več kot šest mesecev ni opravilo nobenega procesnega dejanja, gre za rok, ki ga je služba za nadzor določila kot skrajni rok, v katerem bi naj bilo opravljeno določeno procesno dejanje.

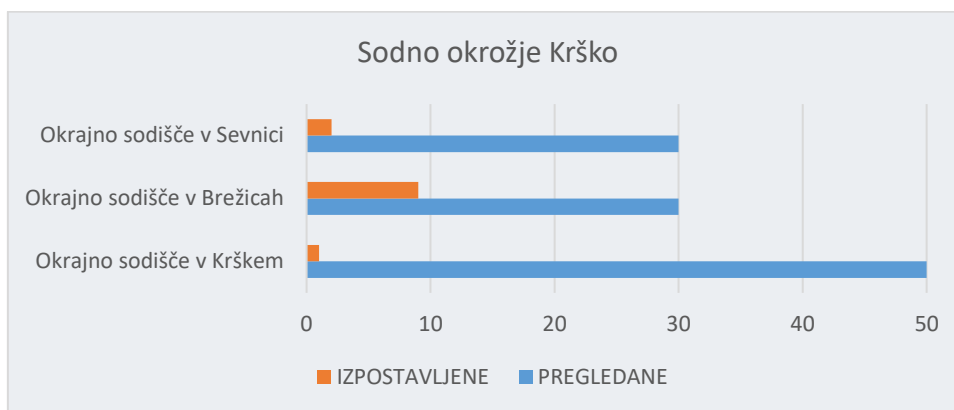
Služba za nadzor v svojih ugotovitvah ni izpostavila tistih zadev, ki ustrezajo zgoraj navedenemu kriteriju, kadar je iz seznama procesnih dejanj mogoče ugotoviti, da je/so v navedenem časovnem obdobju:

- zadeva bila prekinjena,
- bil objavljen oklic neznanim dedičem in/ali upnikom,
- bila zadeva v reševanju na višjem ali vrhovnem sodišču oziroma se je odločalo o drugem pravnem sredstvu,
- tekla opravila v zvezi z mednarodno pravno pomočjo, izvedencem, cenilcem, tolmačem, vročanjem ali druga opravila.

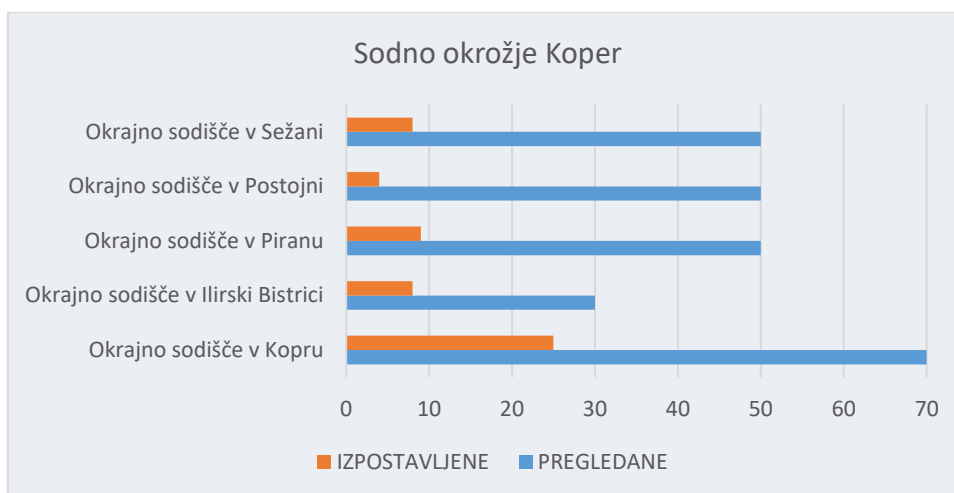
Grafikoni spodaj kažejo število pregledanih in izpostavljenih D zadev na posameznem okrajnem sodišču. Glede na prejete podatke, Služba za nadzor ni izpostavila nobene zadeve na okrajnih sodiščih sodnega okrožja Murska Sobota in na okrajnih sodiščih v Litiji, Slovenskih Konjicah, Šmarju pri Jelšah, Lenartu ter Ormožu.

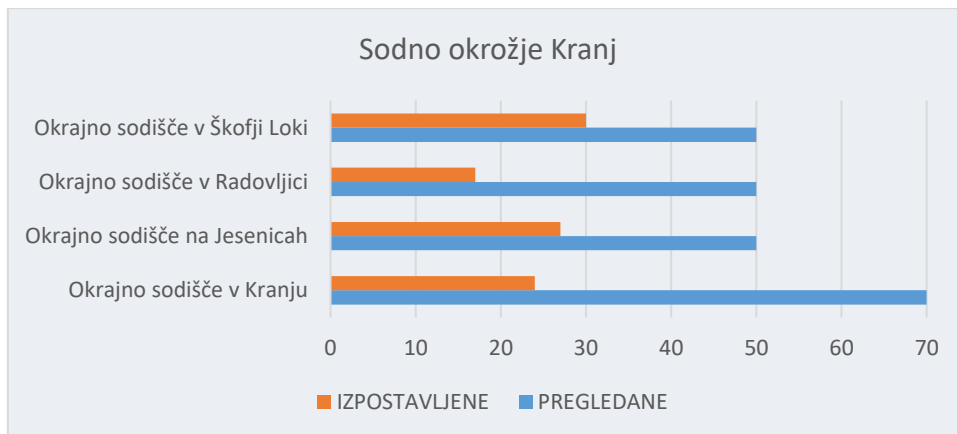
Grafikon 6

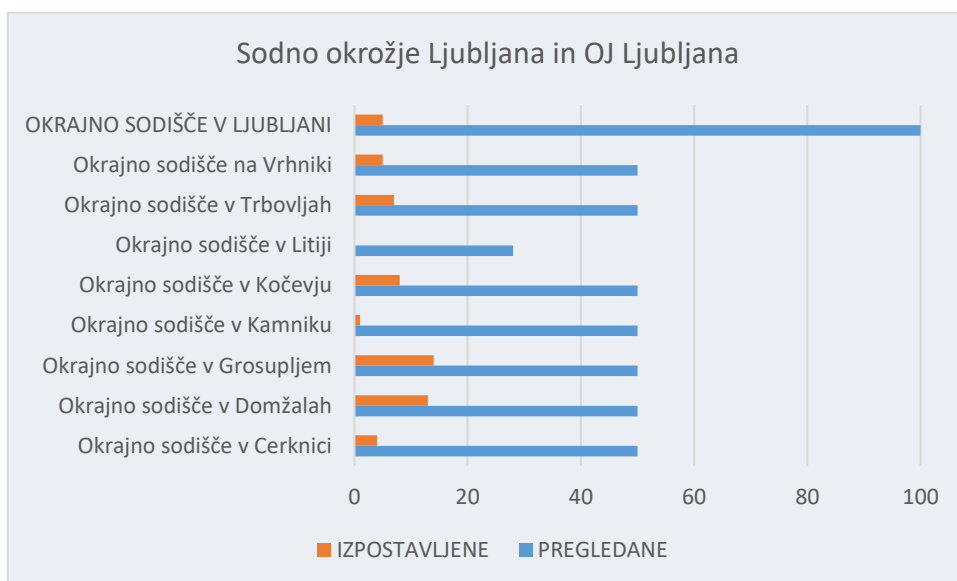
Grafikon 7

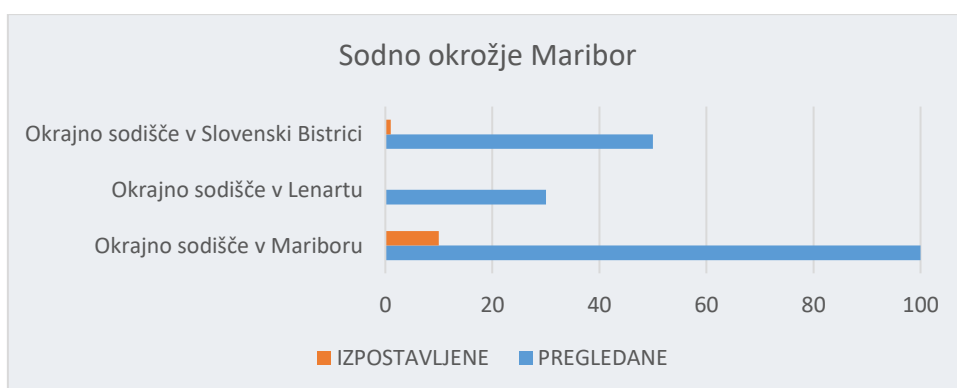
Grafikon 8

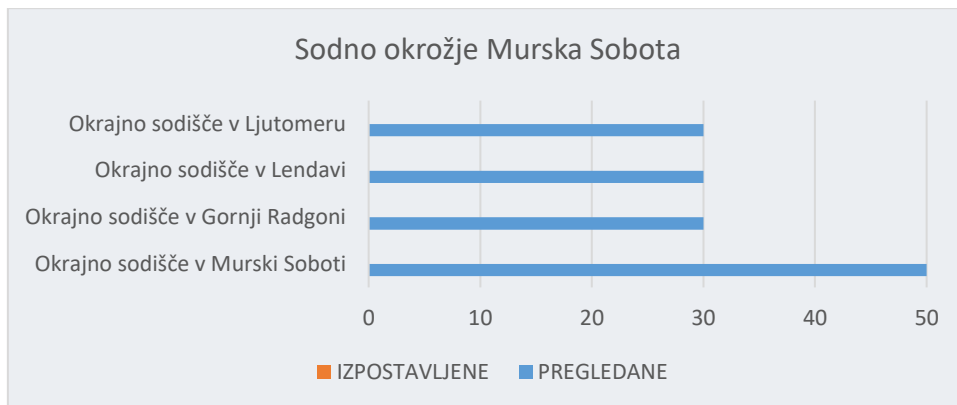
Grafikon 9

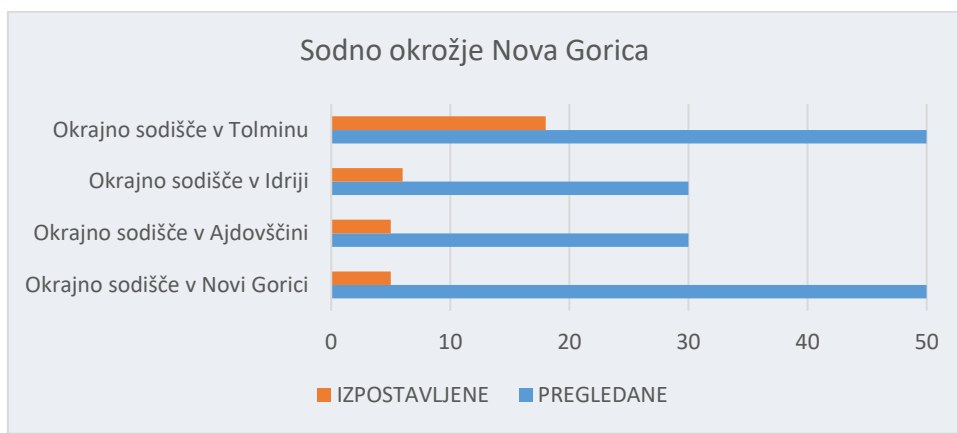
Grafikon 10

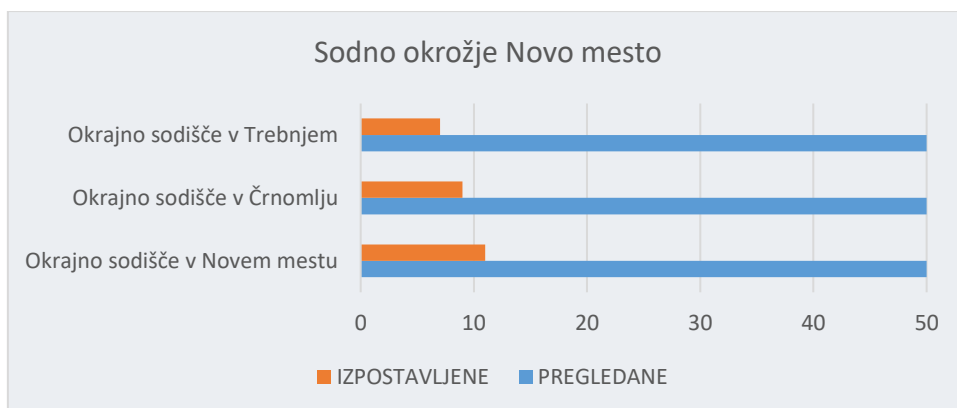
Grafikon 11

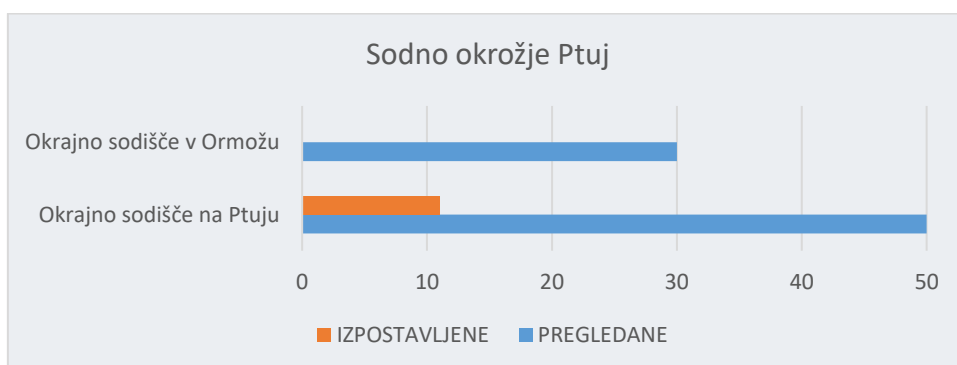
Grafikon 12

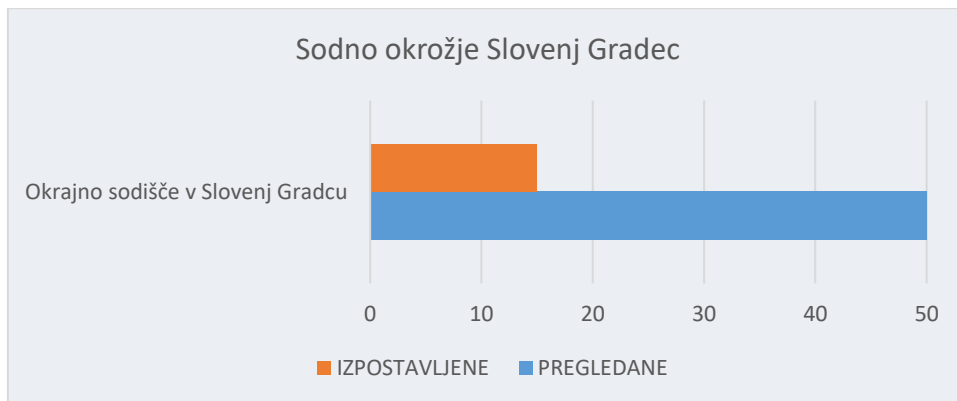
Grafikon 13

Grafikon 14

Grafikon 15

Grafikon 16

Razlogi za zastoj in ukrepi sodne uprave

Sodna uprava kot (objektivne) razloge za zastoje v postopkih predvsem navaja:

- (pre)obremenjenost sodnikov tudi z drugimi zadevami,
- kadrovski deficit (sodnikov in sodnega osebja),
- težave z iskanjem dedičev v tujini, predvsem zunaj Evropske unije,
- specifika reševanja dedovanja premoženja nekdanjih agrarnih skupnosti.

Ukrepi sodne uprave:

- sprejem ukrepov iz 71.c člena ZS,
- odreditev polletnega spremljanja in poročanja predsednikom, ali in v katerih zadevah šest mesecev ni bilo opravljeno nobeno procesno dejanje,
- pregled naključno izbranih zadev, ki niso rešene v določenem času,
- uvedba triažnega programa,
- predodelitev zadev znotraj okrožja oziroma drugim sodnikom,
- prerazporeditev strokovnih sodelavcev.

Sodna uprava spremlja reševanje najstarejših nerešenih zadev, tudi na podlagi poročil razpravljajočih sodnikov.

Na podlagi vseh prejetih podatkov in pojasnil predsednikov okrožnih oziroma okrajnih sodišč je Služba za nadzor v svojih poročilih predlagala, da predsedniki sodišč proučijo izpostavljene zadeve in preverijo, ali za omenjene zastoje obstajajo objektivni/opravičljivi razlogi in v kolikor ne, da nadalje ocenijo, ali bi bili morebiti potrebni kakšni ukrepi. Služba za nadzor je predlagala sprejem ukrepov predvsem v tistih izpostavljenih zadevah, v katerih je bilo moč ugotoviti eno ali več letne zastoje v postopku in ti še trajajo, v kolikor za omenjene zastoje seveda ne obstajajo objektivni/opravičljivi razlogi oziroma če ukrepi še niso bili sprejeti tekom izvedbe nadzora.

3.3.2.2. REŠENE ZAPUŠČINSKE ZADEVE, V KATERIH JE BILO IZDANO EVROPSKO POTRDILO O DEDOVANJU

Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L 201, 27.7.2012, p.107, v nadaljevanju: Uredba), ki se uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle 17. 8. 2015 ali po tem datumu, uvaža evropsko potrdilo o dedovanju (v nadaljevanju: EPD). Uredba med drugim v 67. členu ureja izdajo potrdila in določa, da organ izdajatelj po postopku iz tega poglavja nemudoma izda potrdilo, ko so elementi, ki jih je treba potrditi, ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente.

Služba za nadzor je pri vseh sodiščih izpostavljala le tiste zadeve, v katerih o zahtevi za izdajo EPD ni bilo odločeno v dveh ali več mesecih po prejemu zahteve oziroma po pravnomočnosti sklepa o dedovanju, če je bila zahteva vložena pred pravnomočnostjo. EPD je v nekaterih zadevah izdano večkrat tudi zaradi popravnega sklepa ali dodatnega sklepa o dedovanju, zahtev različnih strank ipd.

Vsako od okrajnih sodišč je posredovalo podatke za zadnjih deset D zadev, rešenih (odčrtanih) do prejema odredbe, v katerih je bilo izdano tudi EPD.

Ugotovljeno je bilo, da sodišča praviloma odločijo o zahtevi v enem do dveh mesecih, na nekaterih sodiščih je bilo zaznati tudi nekaj odstopanj.

3.3.3. DRUGO

Predmetni nadzor na okrajnih sodiščih je pokazal, da so nekateri postopki prekinjeni daljši čas, od teh nekateri tudi več let (lahko tudi pet ali več). Prav tako so v nekaterih zadevah postopki prekinjeni, ker so stranke napotene v postopek alternativnega reševanja spora, torej mediacijo, ki v skladu s 15. členom Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov²⁹ ne sme biti daljši od treh mesecev, pa le-ti pri določenih sodiščih trajajo tudi eno leto ali več. Glede na ugotovitve nadzora gre pri navedenih procesnih dejanjih, poleg oklicev, za najpogostejše razloge za časovne zastoje v postopkih. Služba za nadzor ne ugotavlja razlogov za prekinitev postopka, ker je to stvar presoje posameznega sodnika, in tudi predsednik sodišča na prekinitev postopka in čas trajanja prekinitve nima vpliva, kljub temu pa je **vsem predsednikom sodišč predlagala** (četudi se te zadeve v skladu s petim odstavkom 289. člena Sodnega reda ne štejejo za sodne zaostanke), **da proučijo, ali na sodišču obstajajo ustrezni mehanizmi, ki zagotavljajo tako pregled nad prekinjenimi postopki kot tudi poizvedovanje sodišč glede odločitve v zadevi, zaradi katere je predmetni postopek prekinjen. Iz nekaterih seznamov procesnih dejanj oziroma popisov spisa namreč vedno ni razvidno, da bi sodišča redno opravljala poizvedbe o prekinjenih postopkih (morebitne poizvedbe so lahko razvidne drugje). V kolikor se ti postopki, zaradi katerih je sedaj prekinjen zapuščinski postopek, vodijo na tem istem sodišču, je Služba za nadzor nadalje predlagala, da predsedniki sodišč preverijo, ali obstajajo ustrezni mehanizmi, ki zagotavljajo enostavno in učinkovito izmenjavo informacij znotraj sodišča.**

Objavo oklica neznanim dedičem oziroma upnikom urejajo 130., 142.a, 142.b in 206. člen Zakona o dedovanju³⁰. Na podlagi pregleda podatkov je bilo mogoče ugotoviti, da se v primerih, ko je v eni zadevi potreben oklic neznanim dedičem in nato še neznanim upnikom in ob upoštevanju vseh administrativnih aktivnosti s pripravo dokumentacije za objavo v Uradnem listu Republike Slovenije, postopek reševanja zadeve podaljša za najmanj 20 mesecev.

Kot je izhajalo iz predloga sprememb Zakona o dedovanju, ki je bil v zakonodajnem postopku od 6. 9. 2024³¹, je že delovna skupina Vrhovnega sodišča Republike Slovenije ministrstvu kot pristojnemu za področje dedovanja predlagala razmislek o utemeljenosti zakonske ureditve glede dolžine roka, ki ga imajo neznanim dediči in upniki na voljo po objavi oklica, da se javijo sodišču. Po njenem mnenju je rok enega leta za dediče in šestih mesecev za upnike glede na sodobne načine komunikacije in digitalizacije predolg. Ministrstvo se je kot predlagatelj pridružilo stališču Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, zato je kot enega izmed možnih vzvodov, ki lahko pomembno prispevajo k skrajšanju zapuščinskih postopkov, pripravil predlog sprememb veljavne ureditve in predlagal skrajšanje rokov, in sicer v obeh primerih na tri mesece, vendar sta bila ta

²⁹ Uradni list RS, št. 97/09 in 40/12 – ZUJF.

³⁰ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16.

³¹ Dostopen na: <https://www.dz-rs.si/>.

roka z amandmaji k predlogu zakona podaljšana na šest mesecev. Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o dedovanju je bil sprejet na seji v Državnem zboru 22. 11. 2024 in objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije št. 102/2024 z dne 3. 12. 2024. Pričakovati je, da bo sprejem sprememb in dopolnitev zakona kljub temu bistveno skrajšal zapuščinski postopek v primerih, ko je potreben oklic neznanim dedičem in/ali upnikom.

4. VARSTVO PRAVICE DO SOJENJA BREZ NEPOTREBNEGA ODLAŠANJA

Pritožba s predlogom za pospešitev obravnavanja zadeve oziroma nadzorstvena pritožba po ZVPSBNO je eno izmed pospešitvenih pravnih sredstev za varstvo pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, ki ga ima na voljo stranka v sodnem postopku, udeleženec po zakonu, ki ureja nepravdni postopek, in oškodovanec v kazenskem postopku.

V skladu s 14. členom ZVPSBNO se lahko nadzorstvena pritožba naslovi na predsednika pristojnega sodišča, lahko pa se vloži tudi pri ministrstvu, pri čemer jo minister po predhodnem preizkusu popolnosti vloge odstopi predsedniku pristojnega sodišča, da jo obravnava v skladu z ZVPSBNO, in zahteva, da ga v dveh mesecih obvesti o ugotovitvah in o odločitvi.

4.1. ODSTOPI NADZORSTVENIH PRITOŽB

Služba za nadzor je v skladu s 14. členom ZVPSBNO v letu 2024 na pristojna sodišča odstopila 56 nadzorstvenih pritožb.

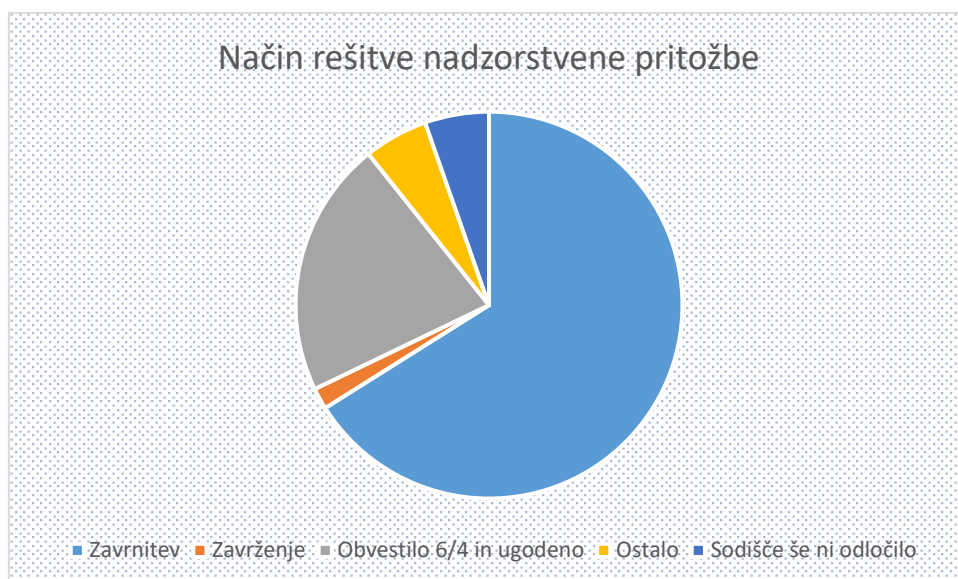
Po območjih posameznih višjih sodišč je Služba za nadzor v letu 2024 predsednikom sodišč odstopila naslednje število nadzorstvenih pritožb:

Odstopi NP po območjih višjih sodišč	
Višje sodišče v Ljubljani*	31
Višje sodišče v Mariboru	11
Višje sodišče v Celju	6
Višje sodišče v Kopru	8
Skupaj	56

* *všteto tudi Vrhovno sodišče, Upravno sodišče ter Višje delovno in socialno sodišče*

4.2. NAČIN REŠITVE ODSTOPLJENIH NADZORSTVENIH PRITOŽB

Na podlagi prejetih odgovorov oziroma odločitev predsednikov sodišč je mogoče ugotoviti, da so bile nadzorstvene pritožbe strank, odstopljene na sodišča v letu 2024, v večini primerov zavrnjene (66%), delež za vlagatelja ugodno rešenih (npr. obvestilo iz četrtega odstavka 6. člena ZVPSBNO oziroma ukrepi iz šestega odstavka 6. člena ZVPSBNO) pa znaša 21%.

Grafikon 17: način rešitve nadzorstvene pritožbe

5. OSTALO

5.1. ZAHTEVA MINISTRA ZA PRAVOSODJE ZA OPRAVO PREGLEDA POSLOVANJA

Služba za nadzor je v letu 2024 v dveh izvršilnih postopkih, enem kazenskih in enem pravdnem postopku, ministrici za pravosodje predlagala, da v skladu s 73. členom ZS od predsednika višjega sodišča zahteva opravo pregleda poslovanja. Pregled poslovanja je bil odrejen v zvezi z vsemi zahtevami.

V nadaljevanju so predstavljene **ugotovitve predsednikov višjih sodišč in ne Službe za nadzor:**

- v izvršilnih zadevah Okrajnega sodišča v Kranju je pregled poslovanja med drugim ugotovil, da v spisu ni zaslediti objektivnih razlogov za večletne zastoje, prav tako razlogov ni podala razpravljajoča sodnica. Sodišče je deset let rabilo za odločitev o ugovorih zoper sklepe o izvršbi, kar je predolgo, čeprav gre za zahtevno tematiko. Predsednica sodišča je šele po številnih urgencah in zadnji nadzorstveni pritožbi junija 2024 ugodila nadzorstveni pritožbi in odredila mesečno poročanje sodnice. Pregled poslovanja nadalje ugotavlja, da iz podatkov ni razvidno, ali so bili s strani predsednice pred tem sprejeti kakršnikoli ukrepi;
- v pravdni zadevi Okrožnega sodišča v Mariboru je pregled poslovanja med drugim ugotovil, da je do zastojev pri sojenju prišlo zaradi izvedbe dokaza z izvedenci (v dokazni postopek je do sedaj bilo pritegnjenih kar sedem izvedencev), kar gre v pretežni meri pripisati izvedenskim mnenjem, ki so terjala dopolnitve, pri čemer so se izvedenci tudi odrekli podaji izvedenskih mnenj. Deloma pa tudi zaradi samega postopanja strank z zahtevami po dodatnem dopolnjevanju izvedenskih mnenj. Je pa prvostopno sodišče, upošteva zastoje v zvezi z izvedbo dokaza z izvedenci, zadevo ves čas od vložitve tožbe dalje dokaj tekoče obravnavalo.

V kazenski zadevi Okrožnega sodišča v Ljubljani Služba za nadzor do zaključka tega letnega poročila še ni prejela odgovora višjega sodišča.

Prav tako je Višje sodišče v Ljubljani novembra 2024 odredilo pregled poslovanja, ki je bil sicer predlagan že novembra 2023. Pregled poslovanja je med drugim ugotovil, da je do zastoja pri sojenju prišlo med letom 2020 in 2023, saj niso bila opravljena nobena procesna dejanja sodišča v smeri ponovnega odločanja. Zadeva je bila v 2020 iz neznanega razloga predodeljena drugi sodnici in v 2023 ponovno predodeljena nazaj prejšnji sodnici. Zgolj s pregledom poslovanja v predmetni zadevi ni bilo mogoče podati nobene ocene o razlogih za zastoj v postopku, njihovi naravi ali (ne)upravičenosti. Predmetna kazenska zadeva v fazi ponovnega odločanja ni več sodila med nujne zadeve, niti ni bila glede na obravnavano kaznivo dejanje prednostna zadeva. Zaradi navedenega zastoja med letoma 2020 in 2023 in neugotovljenih razlogov zanj, zadeva pri Službi za nadzor še ni zaključena.

5.2. ZAPROSILA SODIŠČEM

Na podlagi prvega odstavka 67. člena, prve alineje tretjega odstavka 65.a člena in 67.a člena ZS lahko ministrstvo oziroma/in Služba za nadzor od predsednikov sodišča zahteva podatke in poročila o stanju reševanja posamezne zadeve ali vrste zadev ali druge podatke v zvezi z delom sodišča, ki jih potrebuje za obveščanje javnosti, za odgovore na vprašanja Državnega zbora Republike Slovenije, Državnega sveta Republike Slovenije, Vlade Republike Slovenije, Računskega sodišča Republike Slovenije, Ustavnega sodišča Republike Slovenije, varuha

človekovih pravic in predsednika Republike Slovenije ali za izvajanje svojih pristojnosti po ZS ali zakonu, ki ureja sodniško službo.

V letu 2024 je Služba za nadzor na predsednike sodišč naslovila 18 zaprosil na podlagi 67a. oziroma 65.a člena ZS, ki so se nanašala na podatke o časovnem vidiku reševanja posamezne zadeve oziroma sprejete ukrepe sodne uprave.

Stranke sodnih postopkov se pogosto obračajo na Službo za nadzor s predlogi, da se preveri pravilnost postopanja oziroma odločitve sodišča v določeni zadevi. Kot že večkrat poudarjeno, Služba za nadzor dosledno upošteva načelo delitve oblasti in neodvisnosti sodnika in strankam s takšnimi predlogi posreduje le pojasnilo o pristojnostih v razmerju do sodišč oziroma razlogih za neukrepanje v smeri njihovih pričakovanj.

5.3. DRUGO

Služba za nadzor v letu 2024 ministrici za pravosodje ni predlagala nobene oprave službenega nadzora sodnikovega dela v skladu z 79.b členom ZSS, kot tudi ni predlagala vložitve pobude za uvedbo disciplinskega postopka v skladu s 45. členom ZZSve ali pobude za obravnavo zadeve na Komisiji za etiko in integriteto pri Sodnem svetu.